

REY AKDOGAN—4
ANDRIUS ARUTIUNIAN—6
NICK BASTIS—7
KAZIMIERZ BENDKOWSKI—8
GETA BRĂTESCU—9
MATT BROWNING—10
TOM BURR—12
ELENE CHANTLADZE—13
JOSEF DABERNIG—15
ARIA DEAN IR
LASZLO HORVATH—16
GINTARAS DIDŽIAPETRIS—17
JASON DODGE—18
METTE EDVARDBSEN IR
IBEN EDVARDBSEN—19
KEVIN JEROME EVERSON—20
SIMONE FORTI—21
MICHÈLE GRAF IR
SELINA GRÜTER—22
TOINE HORVERS—24
VILLU JÖGEVA—25
TARIK KISWANSON—27
MICHAEL KLEINE—28
BĚLA KOLÁŘOVÁ—29
JIŘÍ KOVANDA—30
KITTY KRAUS—31
BRADLEY KRONZ—32
KAAREL KURISMAA—33
SIMON LÄSSIG—35
MATTHEW LANGAN-PECK—36
IAN LAW—37
KLARA LIDÉN—38
JOLANTA MARCOLLA—39
DANA MICHEL—40
UGNĖ NAKAITĖ SU
URTE JARMUŠKAITE IR
PRANU GUSTAINIU—41
ELENA NARBUTAITE—42
EWA PARTUM—44
JULIE PEETERS IR BILL—45
CAMERON ROWLAND—46
ESZTER SALAMON—47
MARGARET SALMON—48
JEAN-MARIE STRAUB IR
DANIÈLE HUILLET—49
STEPHEN SUTCLIFFE—50
TANYA SYED—52
RAŠA TODOSIJEVIĆ—53
THANASIS TOSIKAS—54
MARIA TOUMAZOU—56
ROSEMARIE TROCKEL—59
CHRISTOS TZIVELOS—60
MARE VINT—61
TANJA WIDMANN—63
MARINA XENOFONTOS—65
EIKO YAMAZAWA—67

TA PATI DIENA

„Tai tik tavo baimė... ar gali patikėti?
Mūsų problemom... paguodos veidais...
ir tik laikas gali tave užmiršti...
o netrukus rankos atveria šešėlius...
Tą pačią dieną... tą pačią dieną... tą pačią
dieną...“

– Emerson, *TA PATI DIENA (SAME DAY)*, iš rinkinio *DAINOS BE MUZIKOS (SONGS WITHOUT MUSIC)*, 1984. Laisvas originalaus rankraščio ištraukos vertimas

Kasdien pabundame nujausdami tam tikrą scenarijų. Tas scenarijus keistai pažįstamas, nors ir ne iki galo aiškus. Sulig saulėtekiu prasideda negailestingai iš anksto nulemtos temos variacija. Džiaugsminga ar liūdna, diena visuomet kviečia priešintis – gyventi be scenarijaus. Būna dienų, kai tenka paklusti, būna dienų, kai reikia maištauti, būna paliaubų dienų. Dauguma baigiasi lygiosiomis arba pralaimėjimu. Rečiau – pergale. Kiekviena diena yra atskira įstabi kova. Ji at(si)naujina ir vis iš naujo pri(si)pildo nieko nežadėdama. Kai kurie bando šį ciklą suvaldyti. Jie stebi, mokosi, įsimena ir mėgina numatyti dėsningumus, tačiau kaskart pritaikant tokias žinias tėra įkvepiama, trumpam išsiplečiama – iškvėpimas neišvengiamas. Ir vis dėlto kartais tas kvėpavimas taip ištęsia laiką, jog pamirštame žemės ir saulės susitarimą. Kitiems tvarkingai suliniuotas grafikas taip ankštai apjuosia dieną, kad tampa pačia diena. Susitelkus vien į precizišką šviesos judėjimą, radikalus paklusnumas ima rodytis kaip būdas pabėgti. Dienos ciklas lengvai pasiduoda įvairiausioms interpretacijoms, atspindinčioms, kaip skirtingai jį suvokiame. Galima būti pasiglemžtiems jo pančių arba net patirti juos kaip kone didžiausią laisvę. Galima pasimesti aiškios struktūros rėme ir nematyti savęs, bet galima ir visai nustoti priešintis ir priimti jį kaip savo pačių kontūrą. Vėlgi, galima išmokti pajusti visą besikaupiančių dienų jėgą, atsispiriant nepaliaujamos jų kaitos sąlygotai mechaninei amnezijai. Ryžtingai, bet ir nesusireikšminant, net su užsispyrimu atmesti, kad pakanka dienos ritmo. Tai – tik keletas iš daugybės galimų šios temos variacijų, ją prisodrinančių ir žadančių naujus susitikimus su anksčiau patirta laime.

TOM ENGELS IR MAYA TOUNTA

REY AKDOGAN

A.
KARUSELĖ NR. 2, 2010/2019
SKAIDRI SPALVOTA FOLIJA, ĮVAIRIOS
PAKAVIMO MEDŽIAGOS SKAIDRIŲ
RĖMELIUOSE
13 MIN. CIKLAS (80 SKAIDRIŲ)

B.
KARUSELĖ NR. 8, 2015
SKAIDRI SPALVOTA FOLIJA, ĮVAIRIOS
PAKAVIMO MEDŽIAGOS SKAIDRIŲ
RĖMELIUOSE
13 MIN. CIKLAS (80 SKAIDRIŲ)

C.
KARUSELĖ NR. 9, 2016
SKAIDRI SPALVOTA FOLIJA, ĮVAIRIOS
PAKAVIMO MEDŽIAGOS SKAIDRIŲ
RĖMELIUOSE
13 MIN. CIKLAS (80 SKAIDRIŲ)

D.
LIETUTIS NR. 1 [SIDABRAS], 2024
FOLINĖ UŽUOLAIDA
KINTAMAS MASTELIS

E.
*LIETUTIS NR. 2 [SIDABRAS /
ŽVILGUS], 2024*
FOLINĖ UŽUOLAIDA
KINTAMAS MASTELIS

REY AKDOGAN *KARUSELĖS* subtiliai keičia mūsų požiūrį į kasdien mus supantį plastiką, nes standartiniai plastiko gaminiai čia pasirodo iš netikėtos perspektyvos. Iš spalvotos folijos, margų pakuočių ir skaidraus plastiko atplaišų bei atraižų Akdogan kuria sudėtingas kompozicijas, įspaustas tarp stiklų ir įrėmintas skaidrių rėmeliuose. Tai ne fotografiniai vaizdai, o asambliažai iš realių daiktų, perkeistų ir į kitą kontekstą perkeltų uniformiškų, pramoniniu būdu pagamintų medžiagų. Menininkė kuria abstrakcijas iš dalykų, kuriuos taip gerai pažįstame, kad jų nė nepastebime. Paversdami tai, kas kasdieniška, į paslaptinę, paviršiai tampa neatpažįstami, tačiau lieka ištikimi materijos dėsniams. Skaidrės keičiasi tolygiu ritmu ir galima iš arti įdėmiai į jas įsižiūrėti, o galiausiai kiekviename kūrinyje atrasti dar ir kitą ritmą. Kitur parodoje nuo lubų driekiasi *LIETUTIS [SIDABRAS] NR. 1* ir *LIETUTIS*

NR. 2 [SIDABRAS / ŽVILGUS], pagaminti iš dekoratyvinių folinių užuolaidų, paprastai naudojamų teatre. Dažniausiai jos tampa pasirodymų fonu, o šioje parodoje dėl oro srautų ir kambario atmosferos užuolaidos juostelės tai sublizga, tai išnyksta, akimirka atkreipdamos dėmesį į aplinkinę erdvę.

Menininkės ir „Miguel Abreu“ galerijos (Niujorkas) nuosavybė

ANDRIUS ARUTIUNIAN

ARMEN, 2023
PASIVAŽINĖJIMAS AUTOMOBILIU,
GARSAJUOSTĖ
42 MIN.

Pasitelkdamas asmeninę garsajuosčių, vinilinių plokštelių ir VHS vaizdajuosčių kolekciją su 1970–1990 m. armėnų diasporos pop ir disko stiliaus muzikos įrašais, armėnų kilmės lietuvis ANDRIUS ARUTIUNIAN remiksuoja ir reinterpretoja šioje muzikoje slypinčią asmeninę bei kultūrinę atmintį. Nors kūrinys egzistuoja ir kaip garso įrašas bei gyvai atliekamas muzikos kūrinys, Vilniuje pristatomoje jo versijoje Arutiunian remiasi savo vaikystės prisiminimais apie Armėniją ir iš senstančių „Mercedes-Benz“ markės taksi automobilių garsiakalbių sklindančią trankią muziką, kuri pasitikdavo atvykėlius Zvartnoco oro uoste Jerevane. Garsajuostėje įrašytas kūrinys *ARMEN* klausytojų ausis pasiekia per taksi garso sistemą, o kelionės automobiliu trukmė atitinka bendrą garso įrašų kasetės A ir B pusėse trukmę. Menininko sudarytas maršrutas primena kelionę tarp jo atmintyje susipynusių dviejų miestų ir dvejų jo namų, atspindėdamas bendrą jų įkūnijamą istoriją.

NICK BASTIS

REZOLIUCIJŲ ŠUNYS, 2018/2024
SUSKAITMENINTA 16 MM KINO JUOSTA
(4 MIN. 15 SEK.), IŠ ĮVAIRIŲ ŠALTINIŲ
PASISKOLINTI SKIRTINGOS TRUKMĖS
GARSO IR SUBTITRŲ FAILAI

NICKO BASTIS kūrinį *REZOLIUCIJŲ ŠUNYS* sudaro du elementai: menininko sukurtas originalus begarsis filmas (suskaitmeninta 16 mm kino juosta) ir iš įvairių šaltinių pasiskolinti skirtingos trukmės garso fragmentai bei subtitrai. Šį kūrinį būtų galima palaikyti kino filmu, bet pagal veikimo principą tai veikiau nedidelė mašina: abu kūrinio elementai leidžiami lygia greta ir kartais sutampa, kartais – ne, bet jų sinchroniškumas nėra fiksuotas. Filme kamera seka einančią moterį, o tuo pat metu grupė uniformuotų kareivių geni medžius – kartu šie vaizdiniai tarsi surežisuotas klaidžiojimas tarp skirtingų žanrų. Kaip anksčiau minėti kūrinio elementai, taip ir skirtingos filmo dalys tarpusavyje stipriai nesusisaisto: kamerai sekant einančią moterį kadre vėl išnyra kareiviai, o standartinės kareivių uniformos maskuoja juos tik vykdant netiesioginę užduotį; šis keistai aliteracinis scenarijus kartą matytas Vilniuje. Scena atkurta buvusiam Romos olimpiniam kaimelyje – komplekse, skirtame iš viso pasaulio tuo pačiu tikslu, tačiau tik trumpam atvykusiems sportininkams. Homogeniška kaimelio architektūra, užuominos į skirtingus filmų žanrus ir uniformos – visa tai gali būti suvokiama kaip formos be turinio. Jos leidžia įsivaizduoti, kad įvairių komponentų ir jų konfigūracijų tokioje „mašinoje“ galėtų būti dar daugiau. Kartais atrodo, kad tos formos susisieja, viena kitą mėgdžioja ar flirtuoja, bet paskui nuslysta, vėl atsiverdamos naujiems ryšiams. Galima teigti, kad 16 mm kino juosta sukuria kontekstą šiems susitikimams ir tas kontekstas tampa pirma bei vienintele veiksmo scena – nesibaigiančia įžanga.

Menininko, „Ermes Ermes“ (Roma) ir
„Regards“ (Čikaga) galerijų nuosavybė

KAZIMIERZ BENDKOWSKI

CENTRAS, 1973
SUSKAITMENINTA 35 MM KINO JUOSTA,
SPALVOTA, SU GARSU
5 MIN. 20 SEK.

KAZIMIERZO BENDKOWSKIO filmas *CENTRAS* ekraną pripildo miesto šurmilio – šviesos, judesio ir garsų žaismo. Neono ir diodų lempų šviesa, sumišusi su švytinčiomis reklamomis, užlieja miesto peizažą ir ekraną. Ryškūs vaizdiniai elementai pulsuoja ir mirguliuoja, o persidengiantys vaizdai kuria difrakcijos ir multiplikacijos efektus, suintensyvindami chaoso ir ritmo pojūtį. Automobilių ir kameros judėjimas sustiprina kinetinę energiją ir hipnotizuojančią tėkmę, vedančią žiūrovą per miesto erdvių labirintą, trinančią ribas tarp kaleidoskopinės tikrovės ir vaizdinės abstrakcijos. Šias vizualiai prikaustančias scenas Bendkowskis supriešina su kone matematiniu požiūriu į montażą ir kompoziciją, siužetuose tyrinėdamas įtampą tarp chaotiškos miesto energijos ir montažo primestos tvarkos. Lodzės kino mokyklos „Kino formos“ dirbtuvėse (lenk. *Warsztat Formy Filmowej*) sukurtas *CENTRAS* gerai atskleidžia šiai grupei būdingą kūrybos metodą – kino naratyvų ardymą sudarant sąlygas rasti neįprastoms kino formoms ir jo suvokimo galimybėms.

Lenkijos nacionalinės kino mokyklos
archyvas (Lodzė)

GETA BRĂTESCU

KOJOS RYTE, 2009
5 SPALVOTOS FOTOGRAFIJOS, KARTONAS
27,5 × 74 CM

Fotografijų seriją *KOJOS RYTE* sudaro penkios nuotraukos, vaizduojančios pro langą sklindančios ryto šviesos užlietas menininkės kojas. 83-ųjų metų menininkės sukurtos fotografijos kelia trapumo pojūtį – jose užfiksuoti kojų pirštai sulinkę ir raukšlėti, tarsi drovisi atidžiai stebimi. Tradiciškai judrumo ir stiprybės simboliu laikomos kojos čia vaizduojamos išryškinant jų pažeidžiamumą ir subtiliai atskleidžiant laiko tėkmę. *KOJOS RYTE* yra nuoroda į kasdienį pabudimo ritualą – naują pradžių. Galbūt autorė suvokia, kad šis puikiai pažįstamas, pasikartojantis ritualas netrukus neišvengiamai baigsis. GETA BRĂTESCU savo grafikoje, tapyboje, tekstilės darbuose ilgą laiką tyrinėjo grafines linijas, o performansuose – kūną, todėl ir šiame kūrinyje, regis, sujungia abi perspektyvas ir į savo kojas žvelgia kaip į gyvas kūną remiančias linijas, pripažindama jų mirtingumą. Jos pažymėtos nugalėto gyvenimo, prilaikomo tų geometrinių figūrų, pėdsakais.

„Kontakt“ kolekcija (Viena)

MATT BROWNING

A.
VIS DAR TIKIU TAVO AKIMIS, 2024
DROŽINĖTA DIDŽIOSIOS POCŪGĖS
MEDIENA
149,5 × 13,5 × 13,5 CM

B.
VIS DAR TIKIU TAVO AKIMIS, 2024
DROŽINĖTA DIDŽIOSIOS POCŪGĖS
MEDIENA
144 × 13,5 × 13,5 CM

C.
/SIBROVIMAS, 2024
DROŽINĖTA DIDŽIOSIOS POCŪGĖS
MEDIENA
149,5 × 13,5 × 13,5 CM

D.
/SIBROVIMAS, 2024
DROŽINĖTA DIDŽIOSIOS POCŪGĖS
MEDIENA
147 × 13,5 × 13,5 CM

E.
DR. PEPPER REDUKCIJA, 2024
STIKLAS, „DR. PEPPER“
6,4 × 3,3 × 5,4 CM

F.
DR. PEPPER REDUKCIJA, 2024
STIKLAS, „DR. PEPPER“
6,4 × 3,3 × 5,4 CM

G.
DR. PEPPER REDUKCIJA, 2024
STIKLAS, „DR. PEPPER“
6,4 × 3,3 × 5,4 CM

H.
DR. PEPPER REDUKCIJA, 2024
STIKLAS, „DR. PEPPER“
6,4 × 3,3 × 5,4 CM

I.
DR. PEPPER REDUKCIJA, 2024
STIKLAS, „DR. PEPPER“
6,4 × 3,3 × 5,4 CM

J.
DR. PEPPER REDUKCIJA, 2024
STIKLAS, „DR. PEPPER“
6,4 × 3,3 × 5,4 CM

„Drožiniai ir kūrinių, kuriuose panaudotas gėrimas „Dr. Pepper“, serija atsirado skirtingu laiku, tačiau tam tikra prasme tapo veidrodiniais vienas kito atspindžiais. Kiekvienas drožinys – tai vientisas medžio gabalas, kruopščiai supjaustytas taip, kad tapo daugybe tarpusavyje sunertų grandžių. Kartais jos išlankstomos, todėl kūrinio tūris padidėja. Kartais – ištempiamos išilgai vertikalios ašies, taip padidinant jų ilgį. Čia jos rodomos sudėtos kompaktiškai, neišskleistos.

Drožiniuose vienas objektas tampa daugeliu tarpusavyje susietų dalių, o „Dr. Pepper“ kūriniuose matome stiklinius indus, kurie buvo iki kraštų pripildyti „Dr. Pepper“ gėrimo ir tada šis virintas, kol pavirto degutu. Stiklas ir gėrimas – bent vizualiai – tampa viena medžiaga, nes labai sunku atskirti, kur baigiasi viena ir prasideda kita.

Drožiniai eksponuojami vertikaliai, išstatyti tarp statiškų figūrų, postamentų ir ant jų išrikiuotų nedidelių skulptūrinių arkų maketų. Prie jų galima bandyti priartėti arba tiesiog praeiti pro šalį. „Dr. Pepper“ kūriniai eksponuojami ant sienos, ir galbūt geriausia į juos žiūrėti nukreipus žvilgsnį palei ją. Jie tarsi mažyčiai tviskantys blizgučiai, meldžiantys dėmesio, bet per smulkūs, kad ju gautų.“
– MATT BROWNING

VIS DAR TIKIU TAVO AKIMIS ir
/SIBROVIMAS – menininko ir „Sant'Andrea de Scaphis“ galerijos (Roma) nuosavybė,
DR. PEPPER REDUKCIJA – menininko nuosavybė

TOM BURR

TAMSAI PILKA MATERIJA, 2011
VILNOS ANTKLODĖS, PLIENAS, FANERA
182,5 × 182,5 × 10 CM

TAMSAI PILKĄ MATERIJĄ sudaro ugniai atsparios vilnos atraža, plieninėmis vinutėmis pritvirtinta ant faneros; tokia vilna paprastai naudojama baldų apmušalams. Savo dydžiu kūrinys atliepia žmogaus kūno mastelį. Panaudota medžiaga, skirta uždengti, apsaugoti ir sušildyti, o kartais – ir apsisaugoti nuo gaisro ar didelio karščio. Klostės ir raukšlės – užuomina, kad kažkas kadaise susisupęs į šią medžiagą miegojo, ilsėjosi ar mylėjo. Viso to nesatis sugestijuoja intymų siužetą, kontrastuojantį su kūrinio svoriu ir griežtomis linijomis. Argi poilsio ir meilės akimirka nėra nukrypimas nuo racionalaus būvio? Geometrinių formų griežtumą menininkas sušvelnina palikdamas jose judančio, besiilsinčio kūno žymes. *TAMSAI PILKA MATERIJA* yra dalis darbų serijos, kurią TOMAS BURRAS vadina „debesų paveikslais“, taip užsimindamas apie šių asmeniškų akimirkų trumpalaikiškumą, taip pat apie nežinią ir spėliones, ką iš tiesų matome. Šios kadaise praktinę funkciją atlikusios antklodės transformuotos tampa nebereikalingos ir būtent tada jose išryškėja švelnumo ženklai.

Menininko ir „Galerie Neu“ (Berlynas) nuosavybė

ELENE CHANTLADZE

A.
BE PAVADINIMO, DATA NEŽINOMA
KARTONAS, MIŠRI TECHNIKA
21 × 19,5 CM

B.
BE PAVADINIMO, DATA NEŽINOMA
DROBĖ, MIŠRI TECHNIKA
25 × 25 CM

C.
BE PAVADINIMO, DATA NEŽINOMA
KARTONAS, MIŠRI TECHNIKA
29 × 21 CM

D.
BE PAVADINIMO, DATA NEŽINOMA
KARTONAS, MIŠRI TECHNIKA
16,5 × 12 CM

E.
AŠ NEBE MAŽAS, DATA NEŽINOMA
KARTONAS, MIŠRI TECHNIKA
14 × 12 CM

F.
SPALVŲ ŠVENTĖ, 2000
POPIERIUS, GUAŠAS
28 × 21 CM

G.
LAIŠVAS PIEŠINYS, 2019
POPIERIUS, MIŠRI TECHNIKA
29,6 × 21 CM

H.
NUSIPLAUKITE RANKAS, 2020
KARTONAS, MIŠRI TECHNIKA
28,5 × 20,5 CM

I.
PRAEITIES LIŪDESYS, 2020
POPIERIUS, MIŠRI TECHNIKA
30 × 21 CM

J.
PAVYDUS VYRAS, 2023
KARTONAS, GUAŠAS
21,5 × 26,5 CM

K.
ELNIAS, KURIS RĖKIA ANT KALNO, 2024
KARTONAS, GUAŠAS
18 x 14,5 CM

L.
SKIRTA NINO!, 2024
KARTONAS, GUAŠAS
14 x 22 CM

M.
BE PAVADINIMO, 2024
KARTONAS, GUAŠAS
26 x 23 CM

N.
BE PAVADINIMO, 2024
KARTONAS, MIŠRI TECHNIKA
16,5 x 12,5 CM

O.
BE PAVADINIMO, 2024
TAPETAS, MIŠRI TECHNIKA
18 x 20 CM

Jausminguose ELENE CHANTLADZE kūrinuose atsiskleidžia gyvenimo, iš kurio jie kyla, švelnumas ir atšiaurumas (menininkė daug metų dirbo sveikatos centruose ir sanatorijose) bei gyvybingas braižas, gerokai nutolęs nuo tradicinių tapybos formų. Juose laisvai ir organiškai dera įvairios medžiagos ir paviršiai – produktų pakuotės, kopijavimo popierius, kartonas, nebereikalingi liginės dokumentai, degtukai, maisto likučiai ir kavos dėmės. Chantladze tapo bei rašo gausiai ir kasdien, jai tai lyg dienoraštis, kurį privalu tęsti. Jos kūryboje gausu pramanytų simbolių, ikonų ir vaizdų, tikrų prisiminimų ir liudijimų, kurių visumą galima įsivaizduoti kaip duonos trupinių taką. Ji pasakoja: „Nuo tada, kai gimė mažieji, mano anūkai ir proanūkiai, dienoraštyje žymiu, ką jie veikia. Piešiu jų pirštukus, fiksuoju, ką jie sako, kuriu jiems trumpučius scenarijus, telpančius į puslapį ar du. Kai manęs nebebus, jie perskaitys ir supras, kokia buvo jų močiutė ir kokios ji buvo sielos.“

Menininkės ir „LC Queisser“ galerijos
(Tbilisis) nuosavybė

JOSEF DABERNIG

LACRIMOSA, 2024
SUSKAITMENINTA 16 MM KINO JUOSTA,
NESPALVOTA, SU GARSU
11 MIN. 4 SEK.

Filme LACRIMOSA užfiksuotas netradicinis atsisveikinimo ritualas, kuriam vadovauja JOSEFO DABERNIGO teta, vargonininkė ir muzikos mokytoja Anni Dabernig. Kartu su anūkais ji surengia procesiją savo namuose Kečach Mautene, Austrijos kaime, kuriame užaugo Josefas Dabernigas. Cereemonijos centre – mįslingas vaikiško dydžio karstas, kurio kelionė per namus tiek karstą, tiek pačius namus paverčia nebyliais veikėjais. Sudėtos rankos, slapti žvilgsniai, rožančiai ir tualetto kėdė – tai elementai ekscentriško vaikų žaidimo, kuriame spalvinga žmonių grupelė laviruoja tarp gąsdinimų, maišto ir pavojingų laiptų, kartu spręsdama egzistencinius klausimus. Kaip būdinga Dabernigui, kuriant filmą glaudžiai bendradarbiaujama su draugais ir šeimos nariais; į šį filmą įsipina ilgamečio jo kūrybinio bendradarbio Bruno Pellandini parašytas monologas, kurį įgarsina jo žmona Johanna Orsini. Monologe apibūdinami namai Tičine, Šveicarijoje, kur gyveno Pellandini seneliai. Tyrinėjant abiejų namų – vieno Šveicarijoje, kito Austrijoje – architektūrą atsiskleidžia prisiminimai, nugalėtojų, prarastų ir galiausiai iš naujo atrastų gyvenimų butis. Anni Dabernig mirė praėjus penkioms dienoms po šio kinematografinio *requiem* filmavimo.

Menininko nuosavybė

ARIA DEAN IR LASZLO HORVATH

VILKAI, 2023
SKAITMENINIS VAIZDO ĮRAŠAS,
SPALVOTAS, SU GARSU
25 MIN. 45 SEK.

VILKAI fiksuoja naktinį ūkio, esančio netoli Lečės miesto Apulijoje, piečiausioje Italijos provincijoje, ritmą. Vaizdo įrašė, nufilmuotame blankioje vieno prožektoriaus šviesoje, stebima avių banda. Šie kadrai atskleidžia santykių tarp skirtingų veikėjų subtilybes: avis stebinčių menininkų, budraus jas saugančio labradoro ir vilkų, kurie tyko fone ar už kadro. Kiekvienas veikėjas atlieka savo vaidmenį: menininkai yra tylūs stebėtojai, šuo – sargas, o vilkai – plėšrūnai. Šie naujai susiformavę santykiai ima griauti įprastą ūkio naratyvą, kur grėsmę paprastai įkūnija vilkai, ir į santykį tarp menininkų, ūkio bei vilkų įpinamas ir žiūrovas.

Menininkų ir „Progetto“ (Lečė) nuosavybė

GINTARAS DIDŽIAPETRIS

A.
BE PAVADINIMO
PLATINOS / PALADŽIO ATSPAUDAS
11,1 × 7,4 CM

B.
BE PAVADINIMO
PLATINOS / PALADŽIO ATSPAUDAS
10,7 × 7,2 CM

C.
BE PAVADINIMO
PLATINOS / PALADŽIO ATSPAUDAS
10,9 × 7,2 CM

Menininko nuosavybė

JASON DODGE

Derinant instrumentus nėra vieno teisingo atsakymo. Čia svarbus subtilus pulsas, vos pastebima suderėjimo akimirka ir dialogas su sistemos kompleksiskumu. Medžiaga ir metodas čia veikia išvien, susitelkusios įtampos nuojauta žymi tikslių ribų – laukia proveržis. Įsitempia stygos, dūžgia laidai, jungiasi elektros grandinės – visa tai skirtingos galimybių audeklo gijos. Derinimas – tai ne tik koregavimas, bet ir gebėjimas chaose įvesti tvarkos, o tvarkoje – chaoso, rasti tobulą pusiausvyrą, kurioje įprastumas išskaidomas iki spindėjimo. Derinimas yra erdvė tarp dažnių, kur tikslumui tenka iššūkis, kur kiekvienas poslinkis taikosi prie mechaninių sistemos savybių ir paverčia kasdienybę nekasdieniška. Tai menas skaityti visatos kalbą, kurioje kiekvienas kintamasis yra žodis, o kiekvienas pakeitimas – frazė.

Menininko ir „Galleria Franco Noero“
(Turinas) nuosavybė

METTE EDVARSDEN IR IBEN EDVARSDEN

LIVRE D'IMAGES SANS IMAGES, 2023
PERFORMANSAS
60 MIN.

LIVRE D'IMAGES SANS IMAGES
(„*Paveikslėlių knyga be paveikslėlių*“) –
METTE EDVARSDEN ir jos dukters IBEN
EDVARSDEN kūrinys, išpildomas pasitelkiant
vinilinę plokštelę, popierių ir gyvai atliekamą
performansą. Jo pavadinimas kilo iš Hanso
Christiano Anderseno knygos, dar žinomos
pavadinimu *MĒNULIO METRAŠTININKAS*.
Knygoje pasakojama apie tapytojo ir Mėnulio
pokalbį, kuriame Mėnulis, moteriškos giminės
veikėja (pranc. *la Lune*), apibūdina, ką mato
kiekvieną vakarą keliaudama aplink pasaulį, ir
prašo tapytojo jos pasakojimą nutapyti. Kaip
pažymi Edvardsen, „šis pokalbis, suprantamas
pagal jau pamirštą žodžio *conversation* reikšmę
(„vieta, kur gyvenama arba apsistojama“), tapo
mūsų kūrinio atspirties tašku. Pasitelkdamos
orų pranešimą kaip dramaturgiją („mėnulis
pasirodydavo ne kiekvieną vakarą, kartais jį
užstodavo atplaukęs debesis“), prikūrėme
ir pririnkome medžiagos iš mūsų pokalbių –
tekstų, balso įrašų, paveikslėlių, nuorodų, rastų
vaizdų, padrikų sąsajų, įkvėpimo šaltinių ir
vaizduotės vaisių – ir intuityviai ją sudėliojoje.
Tai ir pėdsakai, ir šaltiniai – medžiaga ir
pagalba ateities įvykiams ir vaizduotei.“

Prodiusavo Mette Edvardsen / „Athome“.
Šviesos ir techniniai sprendimai: Bruno
Pocheron. Sukurta „Black Box teater“
rezidencijoje. Koproduseriai: „Kaaitheater“
(Brukselis), BUDA (Kortreikas), „Black Box
teater“ (Oslos), „Centre chorégraphique
national de Caen in Normandie“ (Kanas)
su finansine „Norsk Kulturråd“ parama.
Vinilinę plokštelę su Michaėlio Bussaerio
grafika 2023 m. išleido „Xing“ kaip
menininkų įrašų serijos XONG dalį.

KEVIN JEROME EVERSON

SUGRĮŽIMAS, 2020
16 MM KINO JUOSTA, NESPALVOTA,
OPTINIS GARSAS
10 MIN. 19 SEK.

Filme *SUGRĮŽIMAS* Misisipės valstijos Kolumbo 14-ojo aviacijos mokomojo pulko pirmos klasės lakūnas Xavieras Paytonas mokosi pilotuoti. Pratybos vyksta Bárány krėsle – įrenginyje, pavadintame pagal vengrų fiziologą Robertą Bárány, kuris pirmas pradėjo jį naudoti tiriant vidinės ausies svarbą pusiausvyrai. Išbandžiusieji šį krėslą dar vadina „vėmalų karusele“. Pratimus atliekančiam Paytonui vadovauja štabo seržanto Nazaretho Oliverio balsas, pačioje pradžioje nurodantis: „Kas minutę tiesiog pranešk man, ką jauti, gerai?“ Kol Paytonas sukasi priešais kamerą, Oliveris duoda keletą komandų, pavyzdžiui: „dešinė ausis prie dešinio peties“, „paliesk kojų pirštus“ arba „žiūrėk į viršų“. Išgirdęs komandas Paytonas kurį laiką atlieka nurodytą veiksmą, o tada gauna paliepiamą grįžti į vertikalią padėtį. Po kiekvieno pratimo Paytonas ištaria skaičių, kuris pagal tam tikrą skalę nusako jo jaučiamą fizinį krūvį. Filmo pabaigoje Oliveris pasiūlo Paytonui pasirinkti, norėtų sustoti palengva ar greitai – ir tokiu būdu tvarkingai, tačiau ūmiai užbaigia pratybas.

Menininko, „Andrew Kreps“ galerijos (Niujorkas) ir „Picture Palace Pictures“ nuosavybė

SIMONE FORTI

LARGO ARGENTINA (ARBA ROMOS KATĖS), 1968–2012
SKAITMENINIS VAIZDO ĮRAŠAS:
(26 SKAIDRĖS), VĖJO VARPELIAI,
MEDVILNINĖ PAKLODĖ, VENTILIATORIUS
KINTAMI MATMENYS

SIMONE FORTI, 1968 m. grįžusi iš Los Andželo į Romą po kelių dešimtmečių priverstinės emigracijos dėl Mussolinio fašistinio režimo, atrado naują judesio tyrimų objektą – laukines kates Strasbūro bokšto aikštėje (it. *Largo di Torre Argentina*). 1929 m. šią istorinę vietą su keturių Romos respublikos šventyklų griuvėsiais ir Pompėjaus teatru, kuriame, kaip manoma, nužudytas Julijus Cezaris, iškilmingai atidarė pats Mussolinis. Pasibaigus kasinėjimams šią vietą pamėgo tarp antikinių kolonų prieglobstį radusios laukinės katės, o nuo 1929 iki 1993 m. jas čia globojo daugybė atsidavusių kačių mylėtojų, dar žinomų kaip *gattare*. Laikui bėgant vietovė tapo neoficialia šių gyvūnų prieglauda. Sužavėta jų nerūpestingo gyvenimo tarp antikinių griuvėsių, septintame dešimtmetyje į gimtąją šalį sugrįžusi Forti ėmė kates fotografuoti, jamžindama jų judesius ir elgesį miesto, tautos ir savo šeimos istorijos atgarsių fone. 2012 m. šie vaizdai tapo instaliacija. Šiandien „Torre Argentina“ kačių prieglauda toliau saugo ir globoja savo gyventojas.

Silvio Fiorucci kolekcija (Monakas).
„Galleria Raffaella Cortese“ (Milanas /
Albisola) nuosavybė

MICHÈLE GRAF IR SELINA GRÜTER

A.
LAIKRODŽIO MECHANIZMAS, 2022
DAŽYTOS LAIKRODŽIŲ DALYS, TVIRTINIMO
DETALĖS, SUSITRAUKIANTYS
VAMZDELIAI, ELEKTRONIKA
29 × 26,5 × 8 CM

B.
LAIKRODŽIO MECHANIZMAS, 2023
DAŽYTOS LAIKRODŽIŲ DALYS, TVIRTINIMO
DETALĖS, SUSITRAUKIANTYS
VAMZDELIAI, ELEKTRONIKA
44 × 30 × 10 CM

C.
LAIKRODŽIO MECHANIZMAS, 2024
DAŽYTOS LAIKRODŽIŲ DALYS, TVIRTINIMO
DETALĖS, SUSITRAUKIANTYS
VAMZDELIAI, ELEKTRONIKA
29,5 × 24 × 17 CM

D.
LAIKRODŽIO MECHANIZMAS, 2024
DAŽYTOS LAIKRODŽIŲ DALYS, TVIRTINIMO
DETALĖS, SUSITRAUKIANTYS
VAMZDELIAI, ELEKTRONIKA
22,5 × 15 × 7 CM

„Nežinojome, kad laikrodžio mechanizmas angliškai vadinamas *movement* (dažnesnė žodžio *movement* reikšmė – judesys), kol nepradėjome „eBay“ ieškoti laikrodžių dalių, tikėdamosi rasti įprastos kanceliarinės gumytės dydį atitinkantį skriemulio ratuką. Tad tam tikra prasme laikrodžiai pirmiau buvo žaliavų šaltinis ir tik vėliau tapo svarbūs kūrinio turiniui. Kai laikrodžius išardėme, iš jų išbyrėjo įvairiausios kitos detalės, kurių nesitikėjome – žalvariniai kūjeliai su odinėmis galvutėmis, miniatiūrinės spyruoklės ir krumpliaračiai, keistų formų inkarėliai ir velenėlių movos, gerokai smulkesnės nei tos, su kuriomis buvome eksperimentavusios iki tol. Šiuos netikėtai atrastus komponentus derindamos su jau pažįstamu laikiklių ir tvirtinimo detalių asortimentu iš statybos reikmenų parduotuvių atradome naujo pobūdžio judesį – laikrodžio diktuojamą pastovų, racionalų ritmą panaudojome kurdamos keturias skulptūras, kurių kiekviena paremta savita logika. Jų mechanizmai

pradeda judėti tada, kai pro skulptūras važiuoja traukinys. Netoliese esančiuose geležinkelio bėgiuose paslėpėme dėžutes su jutikliais ir siųstuvais, kurios fiksuoja pravažiuojančių traukinių sukeltą vibraciją ir perduoda informaciją į imtuvus, prijungtus prie skulptūrų. Skulptūrų mechanizmai yra tarsi prasti pravažiuojančių traukinių judesio vertėjai – traukinio judėjimas tampa laikrodžio dalių sukimusi, klapsėjimu ir vibravimu. Tačiau net klysdamos dėl judesio skulptūros skleidžia į traukinio keliamą triukšmą panašų garsą – kartais reguliary, kartais – ne visai. Greitai ir trumpiausiu keliu kursuojančio traukinio funkcija – suartinti nutolusias vietas. Panašiai, netgi dar sklandžiau, panaikinamas atstumas tarp bėgiais riedančio traukinio ir jo judėjimo signalą priimančios skulptūros – (signalo) kelionės pradžios ir pabaigos laikas sutampa. Tačiau, laimei ar nelaimei, net judėdamos pagal traukinio signalą skulptūros neatlieka traukinio funkcijos.“
– MICHÈLE GRAF ir SELINA GRÜTER,
LAIKRODŽIO MECHANIZMAS,
„Kunstverein Kevin Space“, Viena, 2022

Menininkų nuosavybė. *LAIKRODŽIO MECHANIZMAS* (2023) – menininkų ir „Fanta-MLN“ galerijos (Milanas) nuosavybė

TOINE HORVERS

ROLLING 1, 1986/2024
PERFORMANSAS
15 VAL. 25 MIN.

ŠMC Didžiojoje salėje vienoje eilėje išdėstyta dešimt solinių būgnų. Rugsėjo 7 d. 5.30 val. auštant susirenka dešimt būgnininkų (iš viso 20, grojančių pamainomis). Jutiklis matuoja saulės šviesos ryškumą ties salės lubomis. Ekrane transliuojami šių matavimų duomenys tampa partitūra, nurodančia būgnininkams, kokių stiprumu mušti būgnus. Iki 20.55 val. (kol sutems) 15 valandų ir 25 minutes nepertraukiamai skambantis būgnų garsas yra proporcingas salės apšviestumui.

„Mano skulptūra – tai žmogus, tam tikrą laiką tarpą judantis ir gyvenantis visu pajėgumu ir taip pažabojojantis laiką.“ –
TOINE HORVERS, *DRUMMING, THE ACT*,
t. 1, Nr. 3, 1988/1989, p. 23

Iš pradžių performansas vadinosi *ROLLING*, o vėliau buvo pervadintas į *ROLLING 1* taip nurodant, kad jis priklauso didesnei pasirodymų serijai pavadinimu *ROLLING*, kurioje būgnai naudojami kaip matavimo ir vertimo iš vienos kalbos į kitą instrumentai. *ROLLING* buvo sukurtas meno erdvei „de Appel“ Amsterdame ir ten pirmąsyk pristatytas 1986 m., o 15-ojoje Baltijos trienalėje po 38 metų atliekamas antrą kartą. Vizualizacijas šiam performansui sukūrė Vytautas Narbutas ir Pavelas Volginas. Originalaus performanso vaizdo dokumentacija 2024 m. buvo pristatyta parodoje *PERFORMANCE REGISTRATIONS: DAN GRAHAM, TOINE HORVERS, JOAN JONAS* meno erdvėje „Laurenz Space“ Vienoje.

VILLU JÖGEVA

A.
ORANŽINIS BOKŠTAS, XX A. 8 DEŠ.
DAŽYTA MEDIENA, METALAS, LEMPOS,
ELEKTRONIKOS DETALĖS, GARSAS
220 × 36 × 36 CM

B.
OBJEKTAS NR. 1, 1971–1973
DAŽYTA MEDIENA, LEMPOS,
ELEKTRONIKOS DETALĖS, GARSAS
4 DALYS, KIEKVIENA 46 × 33 × 33 CM

C.
MĒLYNAS, 1973/2004
DAŽYTA MEDIENA, ELEKTROS LEMPUTĖS,
XX A. PR. METALOFONAS, VARIKLIS,
RELĖS, ELEKTRONIKOS DETALĖS
(TRYŠ STAČIAKAMPIŲ IMPULSŲ
GENERATORIAI, MODULIAI SU
TRANZISTORIAIS, MIKROELEKTRONIKOS
MODULIAI)
103,5 × 36 × 25 CM

D.
KALEIDOSKOPAS, 1976
DAŽYTA MEDIENA, LEMPOS,
ELEKTRONIKOS DETALĖS, VEIDRODŽIAI
55,5 × 18 × 18 CM

VILLU JÖGEVOS skulptūrų – kinetinių objektų serijos ir kaleidoskopo – pavadinimai pabrėžia jų mobilumą, tačiau iš tiesų geriau juos apibūdina garso ir šviesos sintezė, išreikšta savitu, eklektišku techninių „sprendimų“ žodynu. Muzikinės dėžutės, švytintys skaičiai iš šaltojo katodo elementų, stačiakampių impulsų generatoriai, tranzistorių grandinės ir mikroelektronikos moduliai kūriniuose atsiranda pirmiausia kaip materialūs objektai, bet veikia ir kaip šviesos ar garso performanso pagalbininkai. Kūriniuose akivaizdus techninis meistriškumas tampa dar išraiškingesnis žinant, kad juos sukonstravo pats Jögeva. Buvusio šaltkalvio, stiklo pūtiko, elektronikos inžinieriaus ir patentų specialisto sukurtos skulptūros atspindi jo specifinius įgūdžius ir yra sukonstruotos su pasimėgavimu, būdingu žmogui, galinčiam sukurti kažką be niekieno pagalbos. Tačiau sudėtingi inžineriniai sprendimai, kuriais paremti Jögevos kūriniai, neatrodo sudėtingi į juos žiūrint. Priešingai, skulptūros iš pažiūros nepretenzingos, puikiai

veikiančios ir nereiklios. Muzika, garsas ir šviesa sukuria kompleksišką animatroninę patirtį, kažkuo primenančią masinančius atrakcionų parkus, tik žymiai švelnesnės tonacijos.

Kūriniai parodai pasiskolinti iš Estijos dailės muziejaus

TARIK KISWANSON

KONTAKTAI, 2016
NERŪDIJANTIS PLIENAS
250 × 135 × 3 CM

Kūrinys *KONTAKTAI* pagamintas iš plieno, kuris monotoniškais sukamaisiais rankos ir mašinos judesiais buvo paverstas veidrodžiu. Kitaip nei tradicinis veidrodis, kuriame vaizdą atspindi plonas po stiklu esantis metalo sluoksnis, šis plieninis veidrodis yra iš vienalytės medžiagos – jo paviršius suformuotas ir subtiliai deformuotas atkakliomis pastangomis. Fotografijoje vadinamieji kontaktai – tai kontaktinių atspaudų lakštai, kurie leidžia viename lape pamatyti ir palyginti visus juostelėje užfiksuotus kadrus. Kituose fotografijos procesuose šviesos veikiami sidabro halogenidai skyla į sidabrą ir halogenus, taip juostoje užfiksuojamas vaizdas. Šio kūrinio atveju atspindys ir vaizdas yra mechaninio proceso rezultatai. Poliravimo veiksmas – kūno sąveika su įrankiu ir šio sąveika su plieniu – ne tik keičia objektą, bet ir įgalina jį tarsi sugerti bei deformuoti aplinką, kuri savo ruožtu tampa jo paviršiaus dalimi. Kūrinys tarytum siūlo mintį, kad pamažu šlifuojant ir blizginant medžiagos paviršių galima kitaip suvokti ir save, ir pasaulį, o atsiradęs atspindys, suformuotas dirbinio materijos ir jį kuriant įdėto darbo, atveria naują būdą matyti.

Menininko ir „carlier | gebauer“ galerijos
(Berlynas / Madridas) nuosavybė

MICHAEL KLEINE

SKAITYKLA, 2024
OBSERVATORIJA, KARTONAS, ALIUMINIO
RĖMAI, ŠVIESTUVAI, ARTEFAKTAI,
PAKAVIMO MEDŽIAGOS IR KT.

MICHAELIO KLEINE'S instaliacijoje SKAITYKLA architektūrinės ir šviesos intervencijos jungiamos su ankstesnės epochos baldų ir daiktų rinkinio inscenizacija. SKAITYKLA įkurta parodų salėje už Šiuolaikinio meno centro fojė. Kūrinyje iš pirmo žvilgsnio įsilieja į atnaujintą aplinką ir rezonuoja su modernistine pastato istorija, bet netrukus išryškėja kontrastai. Ramišs slėptuvės ar observatorijos įspūdi kurianti architektūra kviečia lankytojus prisėsti ir pailsėti arba apžiūrėti patalpą į ją neužeinant. Iš vietos muziejų ir saugyklų pasiskolinti objektai pasirinkti ne dėl jų kilmės, o dėl skleidžiamos auros. Tyliai egzistuojami jie yra tarsi žmogaus meistriškumo ir meninės energijos saugyklos, nuoroda į laikus, kai buvo vertinamos medžiagos ir kruopštus, tikslus darbas. Rankų darbo daiktai ir jų naudojimo būdai kažkam gali kurti gyvumo įspūdį. Šių artefaktų, jų konteksto ir architektūros sąveika pabrėžia įtampą tarp folklorinio pasakojimo ir į ateitį nukreiptos energijos ŠMC misijoje bei architektūroje. Skirtinga estetika liudija apie tai, kaip įvairiose epochose buvo vertinamos medžiagos ir darbas bei kokią vietą jos galėjo užimti kažkieno darbotvarkėje. Kūrinyje anachronistiškai gretinami seni ir nauji iššūkiškai ir kalbama apie kitokio tipo būvį laike – lėtą kūrybos procesą.

Ilgą laiką iki pastato renovacijos šioje patalpoje veikė skaitykla – erdvė, skirta ieškoti informacijos leidiniuose, skaityti, mokytis, rengti susitikimus ir diskusijas. Po 15-osios Baltijos trienalės skaityklos erdvė atgaus pirminę funkciją, tad Kleine's instaliacija – laikinas tiltas tarp praeities ir ateities, kaip kvietimas branginti mokantis praleistą laiką.

Instaliacijai panaudotos muziejinės vertybės iš Lietuvos nacionalinio muziejaus ir Lietuvos nacionalinio dailės muziejaus rinkinių

BĖLA KOLÁŘOVÁ

PLAUKAI, 1964
NESPALVOTA FOTOGRAFIJA
38,6 × 30 CM

Šioje fotografijoje BĖLA KOLÁŘOVÁ užfiksavo savo ir artimų draugų plaukus. Kituose serijos PLAUKAI kūriniuose ji dėlioja atpažįstamas geometrines figūras, kurdama pasakojimą iš jų kompozicijų ir raidžių formų. Šiuo atveju plaukai yra išdėstyti be jokios tvarkos, pateikiant juos kaip tai, kas jie yra – kažkieno plaukai. Kolářová net smulkenos, kasdieniai mažmožiai, tokie kaip išmesti saldainių popierėliai ar negaliojantys bilietai, yra vertinga gyvenimo dalis, jo liudijimas. Net jei visas avangardo tinklas, su kuriuo siejama Kolářová, orientavosi į abstraktumą, jos kūrybos conceptualumą ir susidomėjimą matematiniais principais išskiria savitas, ikonoklastiškas prisirišimas prie kasdinių daiktų. Šiuose gestuose atsiskleidžianti artimiausia aplinka atspindi ir įprasmina menininkės susižavėjimą radikaliais, išpažintiniais Elizabeth Barrett Browning *PORTUGALŲ SONETAIS*, taip pavadintais ne Portugalijos ar jos žmonių garbei, o pagal vyro jai duotą mažybinį vardą „Mano mažoji portugalė“. Būtent dėl žaismingų nesusipratimų atgyja ir Kolářovos kūryba. Kituose jos kūriniuose objektai yra įspausti tiesiai į parafiną bei celofaną ir eksponuojami ant šviesai jautraus popieriaus, taip sukuriant naujas fotografijos formas. Savo kūrybą menininkė visada laikė „žaidimu, kuris teikia [jai] daug laimės“.

„Kontakt“ kolekcija (Viena)

JIRŪ KOVANDA

A.
BE PAVADINIMO, 1992
MEDIS, GUMA
77,2 × 48,5 × 5 CM

B.
BE PAVADINIMO, 1992
MEDIS, AKRILAS
62 × 24 × 24 CM

C.
SLIP AWAY, 1993
MEDIS, METALAS
75,5 × 50 × 6,5 CM

XX a. dešimto dešimtmečio pradžioje JIRŪ KOVANDA ištikimai laikėsi nuostatos kurti iš bet kokių jam prieinamų medžiagų, dažnai kitaip panaudojant ir tik šiek tiek pakeičiant kasdienius daiktus, kad jie taptų menu. Jis stengdavosi išsiversti su tuo, kas būdavo po ranka. Šie darbai, sukurti prieš pat Čekoslovakijos iširimą ir netrukus po jo, yra iš paprastos, apšiurusios medienos bei kitų jau anksčiau naudotų medžiagų ir įkūnija jo pastangas kuo minimalesnėmis priemonėmis atgaivinti tai, kas paprasta. Kovandos kūrybos procesas – cikliškas ir išradingas, tuo panašus į aštuntame dešimtmetyje jo kurtas performatyviai akcijas, kuriose taip pat siekdavo labai taupių sprendimų. Šio laikotarpio Kovandos skulptūros pasižymi tyliu, kukliu buvimu, subtiliu ankstesnio medžiagų gyvenimo poveikiu naujai formai. Sąmoningai atsieti nuo didžiųjų naratyvų šie kūriniai atkreipia dėmesį į tai, kas nepastebėta, leisdami subtiliai išryškėti pirminiam medžiagų kontekstui. Arba, paties menininko žodžiais, „tariamai nemeniški iš tariamai nemeniškų medžiagų, banaliai nesudėtingi, sąmoningai kvaili, gal šiek tiek juokingi, bet leidžiantys pažvelgti giliau ir pozityviai ironiškai. Vertinga (ir net gražu) viskas, net paprasčiausi dalykai. Tačiau laikai keičiasi, ir tai, kas Čekijos meno scenoje galbūt buvo provokatyvu dešimto dešimtmečio pradžioje, šiandien, suprantama, atrodo kiek kitaip.“

„Kontakt“ kolekcija (Viena). Menininko ir „Galerie Krobath“ (Viena) nuosavybė

KITTY KRAUS

A.
BE PAVADINIMO, 2024
PIRKINIŲ VEŽIMĖLIO RANKENA (50 CM),
VARIKLIS, TROSAS
KINTAMI MATMENYS

B.
BE PAVADINIMO, 2024
PIRKINIŲ VEŽIMĖLIO RANKENA (50 CM),
VARIKLIS, TROSAS
KINTAMI MATMENYS

C.
BE PAVADINIMO, 2024
PIRKINIŲ VEŽIMĖLIO RANKENA (50 CM),
VARIKLIS, TROSAS
KINTAMI MATMENYS

KITTY KRAUS prie trijų prekybos centrų vežimėlių rankenų prijungė variklius. Trosais nuleistos nuo lubų jos sukasi tokiu greičiu, kad tampa beveik nematomos, bet vis tiek kuria grėsmės įspūdį žiūrovui, kuris fiziškai trukdo kūriniui kaip ir kūrinys jam. Besisukančių strypų judesys atriboja daug didesnę erdvę, nei užimtų patys strypai, ir galbūt sužadina impulsą nepaklusniai pro juos praeiti nepaisant akivaizdaus pavojaus. Be to, šis judesys išlaisvina kūrinyje panaudotus objektus iš dominuojančios infrastruktūros, iš kurios jie kilo – iš pasaulio kaip prekybos centro. Šios rankenos – „Maxima(l)“, „Norma(l)“ ir „Lidl“ – yra nuorodos į parduotuves, iš kurių jos paimtos, bet šia prasme išlieka labai lakoniškos, o besisukdamos dar ir nutolsta nuo savo specifiškumo. Judant rankenoms „Lidl“ tampa raide i, o į žodžius „Norma“ ir „Maxima“ įsiterpia L. Pati menininkė šias rankenas suvokia kone kaip policininkų lazdas, ir dėl smurtinės konotacijos jos pačios tampa komišku įrankiu reikalauti tam tikros laisvės: laisvės suktis, būti beveik nematomam, būti vis naujai interpretuojamam ir poetizuojamam... Netgi laisvės būti žiauriam.

Menininkės ir „Galerie Neu“ (Berlynas) nuosavybė

BRADLEY KRONZ

A.
KVADRATINIS MIEGAS, 2021
MEDINIS LOVOS RĒMAS, ČIUŽINYS,
PAKLODĖ
143 × 109,5 × 94 CM

B.
KASDIENIS MINIMALIZMAS NR. 44, 2017
MEDIS, AKRILINIS STIKLAS, DAŽAI,
ŠILKAS, SMEIGTUKAI, SIŪLAI
21 × 21 × 26,5 CM

KVADRATINIS MIEGAS – tai BRADLEY KRONZO vaikystės lova. 2021 m. dalis baldo buvo nupjauta sumažinant jį iki kvadrato formos. Taip transformuota lova buvo parodyta 2022 m. Niujorke ir po parodos padėta į sandėlį – nuo to laiko ten ir liko. Dabar ji rodoma beveik šimteriopai didesnėje erdvėje. Nuo ankstesnio gyvenimo ir buvusio savininko sentimentų išlaisvinta lova dabar tam tikra prasme yra užbaigta. Pasak paties Kronzo, „vienas dalykų, ką menas gali padaryti, tai pakeisti santykį su jūsų gyvenime esančiais daiktais“. Nostalgijos nebeslegiamas – dabar pakrikštytas meno kūrinio – objektas gali būti suvokiamas per atstumą ir tai leidžia atsirasti kitokiam, simboliškesniam supratimui; parodos erdvė gali būti laikina, tačiau menininkas kviečia jos laikinumą vertinti ir „mėgautis ja, kol ji yra“.

Kūrinyje *KASDIENIS MINIMALIZMAS NR. 44* virvele perverti smeigtukai tarsi piešia nedidelę kasdienę sceną. Uždėta ant dėžutės ir uždengta stiklo gaubtu kompozicija ima atrodyti kaip miniatiūrinis kur kas didesnio pasaulio modelis.

Kūrinys *KVADRATINIS MIEGAS* parodai pasiskolintas iš Gaby ir Wilhelmo Schürmannų kolekcijos (Hercogenratas). Menininko ir „Lars Friedrich“ galerijos nuosavybė

KASDIENIS MINIMALIZMAS NR. 44 pasiskolintas iš Catherine ir Jacques'o Verheagenų kolekcijos (Briuselis). Menininko ir „Mulier Mulier“ galerijos (Briuselis / Knokė) nuosavybė

KAAREL KURISMAA

A.
TELEVIZORIUS „AVANTGARDE“ NR. 855,
1981
SUKURTA BENDRADARBUJANT SU
HÄRMO HÄRMU
RASTI OBJEKTAI, MEDIS, PLASTIKAS,
STIKLAS, ELEKTRONIKA
46 × 62 × 57 CM

B.
OBJEKTAS NAUJAM MIESTUI, 1984
MIŠRI TECHNIKA
33 × 25 × 25 CM

C.
OBJEKTAS ŪISMÄE RAJONUI, 1984
MIŠRI TECHNIKA
29 × 21 × 21 CM

D.
*ŠVIOSOS KOLONA PRIE TABASALU
VIDURINĖS MOKYKLOS ĮĖJIMO*, 1986
MIŠRI TECHNIKA
40 × 18 × 17 CM

E.
ŽALIAS VĖJAS (STRUKTŪRA I), 1986
RASTI OBJEKTAI, METALAS, ELEKTRONIKA
81 × 83 × 36 CM

F.
VIKINGŲ RADIJAS, 2001–2003
RASTI OBJEKTAI, METALAS, PLASTIKAS,
ELEKTRONIKA
34 × 27 × 15 CM

Prieš tapdamas menininku KAARELAS KURISMAA kūrė kinetinius objektus, pritaikydamas dirbant mašinistu įgytas žinias apie variklius. 1966 m. jis sukūrė vieną pirmųjų darbų – dabar jau sunaikintą apsauginę židinio sienelę, pagamintą iš tarkų ir kitų virtuvės įrankių. Šis darbas laikomas pirmu Estijoje sukurtu kinetiniu meno kūrinio. Kurismaa darbuose susijungia poparto perteklingumas ir kinetinio meno judesys, o į technologiją pažvelgiama iš estetinės perspektyvos. Jo kūrybai būdingos kontrastingos spalvos, kurias dar labiau sustiprina įvairūs šviesos efektai – prislopintos, pulsuojančios ar pritemdytos šviesos, lydimos garsų, triukšmo ar judančių elementų, dėl kurių skulptūra tampa gyvai

atliekamu kūriniumi. Kurismaa kuria sistemas, kurios mašinoms suteikia žmogiškumo ir švelnumo. Aštuntame dešimtmetyje nusilpus Estijos avangardo judėjimui Kurismaa pradėjo kurti animacinius filmus ir ėmėsi viešojo meno užsakymų. Šiuo laikotarpiu jis taip pat dirbo dekoratoriumi ir režisieriumi seniausioje išlikusioje Estijos animacijos studijoje „Tallinnfilm“. Scenografijos, televizijos ir kino sąsajos išryškėja jo darbe *TELEVIZORIUS „AVANTGARDE“ NR. 855*, sukurtame bendradarbiaujant su inžinieriumi ir muziku Härmo Härmu, kuris dažnai prisidėdavo kuriant Kurismaa darbų garsą, šviesas ir judesio mechanizmus. Kūrinio pavadinimas kilo nuo sugedusio 1950 m. gamybos televizoriaus, kurį Kurismaa rado rūsyje ir pavertė interaktyviu garso ir šviesos objektu. Garso stiprumą, aukštį ir tonaciją galima reguliuoti, o televizoriaus viduje nuolat sukasi mažas abstraktus objektas. Panašiu principu daug vėliau sukurtas ir *VIKINGŲ RADIJAS*. Šiam darbui panaudotas senas masinio informavimo prietaisas, kuriame menininkas tarsi apgyvendinta protarpiais atsidūstančio ar kažką sumurmančio žmogaus dvasią. Televizorius, radijas – dažni svetainės atributai; *ŽALIAS VĖJAS (STRUKTŪRA I)* taip pat piešia svetainės interjero viziją – ventiliatorių primenantis mechanizmas lėtai sukasi imituodamas švelnų vėjo dvelksmą. Šie objektai, kurti kaip viešų skulptūrų maketai, atskleidžia savitą menininko požiūrį į vidaus ir lauko erdves. Iš visų viešose erdvėse įgyvendintų projektų išliko tik du: *TALINO TRAMVAJAUS OBJEKTAS (1993)*, kurį ir šiandien galima pamatyti Talino centre, ir Paidės miesto kultūros centrui sukurti vitražai.

TELEVIZORIUS „AVANTGARDE“ NR. 855 parodai pasiskolintas iš Estijos dailės muziejaus. Kiti kūriniai – menininko ir „Temnikova & Kasela“ galerijos (Talinas) nuosavybė

SIMON LÄSSIG

BE PAVADINIMO, 2022
STALAS, TABURETĖ, ŠŪSNIS POPIERIAUS
(38 SPAUSDINTI LAPAI)
120 × 60 × 74 CM

38 popieriaus lapuose SIMONAS LÄSSIGAS surinko gausybę kitų žmonių tyrinėjimų rezultatų, juodraščių, užsirašytų minčių, scenarijų, ieškant filmavimo aikštelių pasižymėtų pastabų ir išlaidų skaičiavimų. Ankstesnių autorių užrašus ir planus menininkas tarsi darskai kritiškai peržiūrėjo ir sužymėjo juose keitimus, pakoreguodamas jų kompozicijas, žodžius ar išstisias pastraipas. Jau išleistos knygos, kino filmai, rastos fotografijos dėl menininko atliktų modifikacijų įgavo daugiau reikšmių arba atvirksčiai, reikšmių sumažėjo ar jos pasikeitė. Galutinė kūrinio forma nėra tokia baigtinė, kaip atrodo, nes ją irgi galima keisti, lygiai kaip baigtinė nėra ir kūriniumi panaudota pirminė medžiaga. Gal tik todėl, kad pakeitimai atsidūrė popieriuje, jie atrodo mažiau atviri tolesnėms interpretacijoms. Kiekvienas popieriaus lakštas šiame rinkinyje visiškai savarankiškas; parodoje visi 38 lapai eksponuojami kaip statiškas rinkinys, leidžiantis susipažinti su konkrečiu metu Lässigio pažymėtomis pastabomis. Kūrinys parodo savitą menininko būdą tyrinėti kitų autorių medžiagą ir kalba apie individualius būdus ką nors skaityti apskritai. Menininkas mus kviečia tyrinėti jo išskleistose kompozicijose atsispindinčius sumanymus ir intencijas.

Menininko ir „Felix Gaudlitz“ galerijos
(Viena) nuosavybė

MATTHEW LANGAN-PECK

A.
GROTUVAS 1, 2023
FANERA, ORGANINIS STIKLAS, GARSO
APARATŪRA
81 x 101 x 81 CM

IR

RAUDONO ŠVIESOFORO DILEMA 2, 2023
DVIEJŲ KANALŲ GARSO TAKELIS
11 MIN. 48 SEK.

B.
RUDA DĖŽĖ 2, 2023
FANERA, „FLASHE“ DAŽAI, ALIEJINIAI DAŽAI
81 x 101 x 81 CM

Iš didelės rudos dėžės per ausines leidžiamas garso takelis pavadinimu *RAUDONO ŠVIESOFORO DILEMA 2*. „Visi ragina mane važiuoti“, – sunerimęs sako prie automobilio vairo sėdintis vyras. Prieš tai jis pasakoja apie „Instagram“ ir „TikTok“ vaizdo įrašus, jų esmė – žaidimas, kuriame reikia rinktis iš užverstų kortelių, kartais pasibaigiantis net pasiūlymu tuoktis. MATTHEW LANGANO-PECKO kuriamas personažas įkūnija atpažįstamą tipažą, paprastą amerikietį, spinduliuojantį charizma ir pasitikėjimu savimi. Jis neskubėdamas analizuoja tai vieną, tai kitą matyto žaidimo variantą, remdamasis ne emocijomis, o rizikos logika, bandydamas įvertinti statymus ir tikimybes, ir pamažu pradeda mąstyti, kaip pats pasipirštų. Jo meilės fantazija paprasta ir jauki, bet kai kuriais atžvilgiais sustabarėjusi ir neišradinga, tarsi filmuose ar žiniasklaidoje vaizduojamų idėjų kratinyse. Humoro joje kaip tik tiek, kad pasimatytų skepticizmo šleifas. Toji fantazija įgyja žaidimo, nuo kurio viskas ir prasidėjo, pavidalą: dvi kortelės su tuo pačiu pasirinkimu. Garso takelio pabaigoje girdėti vyrui pavymui pypsintys automobiliai; jis lieka stovėti prie raudono šviesoforo signalo. Tik socialinis spaudimas, o ne jo paties sprendimas nutraukia inerciją: „Visi ragina mane važiuoti.“ Kaip ir žaidime, išryškėja platesnis mechanizmas, kuriame patys konstruojame mus supančias struktūras, jomis žaidžiame ir aktyviai jose dalyvaujame, bet ir tampame jų įkaitais.

Menininko ir „Edouard Montassut“ galerijos
(Paryžius) nuosavybė

IAN LAW

A.
be pavadinimo, 2020
SIDABRO BROMIDO ATSPAUDAS
ANT PLUOŠTINIO FOTOPAPIERIAUS
25,4 x 20,3 CM

B.
be pavadinimo, 2024
PINIGINĖ SU 8 POPIERĖLIAIS
9,2 x 11,4 x 1,5 CM

C.
She'd, 2024
PJEDESTALAS (MEDIS, EMULSIJA, 230 x
169 x 79,5 CM), STIKLINĖ VANDENS,
STIKLINĖ LIMONADO
KINTAMI MATMENYS

She'd (2024), pjedestalo pavidalo konstrukcija, atkartoja vienos iš patalpų IANO LAW vaikystės namuose matmenis. Law prie šios patalpos savo kūryboje grįžta jau antrą kartą, šįsyk atsigręždamas ir į nematerialius jos aspektus, o pirmoje versijoje (*She'II*, 2013/2020) rėmėsi prisiminimais apie erdvę, jos spalvą ir joje esančius daiktus.

Patalpa, iš tiesų – tualetas, buvo naudojama kaip slėptuvė. Ji menininkui susisiejo su parodos kuratorių minėtu romanu, kurį šie atrado ruošdamiesi parodai, ir su Jeano Genet romanu *GĖLIŲ DIEVO MOTINA*.

Šį romaną leidėjo Paulo Morihieno užsakymu iš prancūzų į anglų kalbą 1949 m. pirmą kartą išvertė Bernardas Frechtmanas, o 1957 m. pirmame masinei rinkai skirtame leidime kai kurios jo dalys buvo pakeistos arba išvis pašalintos.

Iš šių „prarastų“ romano žodžių ir sakinių Law nuo 2021 m. kuria naują knygą. Parodoje ant grindų numestoje piniginėje paslėpti aštuoni jos fragmentai – viena knygos scenų.

Menininko ir „Sylvia Kouvali“ galerijos
(Londonas / Pirėjas) nuosavybė

KLARA LIDÉN

KASTA MACKA, 2009
VAIZDO ĮRAŠAS, SPALVOTAS, SU GARSU
3 MIN. 45 SEK.

Kūrinyje *KASTA MACKA* KLARA LIDÉN vandens paviršiumi „šokdina“ akmenukus – visai kaip vaikystėje, kai taip žaisdavo po tiltais upių pakrantėse. Švedų kalba šis veiksmas vadinamas „sumuštinio mėtymu“. Auštant atėjusi prie vandens ji pradeda grakščiai svaidyti mažus akmenukus. Mėtomi objektai palaipsniui didėja ir sunkėja – ji ima skraidinti akmenis, lentas. Žaismingumą keičia įnirtingos pastangos, švelnūs judesiai virsta šiurkščiais ir desperatiškais. Vandens purslai tykšta vis stipriau, o tamsa pamažu suvis prasisklaido. Kylant saulei tekančio vandens fone kartojamas paprastas veiksmas perteikia įtampą tarp nostalgijos ir frustracijos, džiaugsmo ir apleistumo bei norą laužyti nusistovėjusią tvarką.

Menininkės ir „Galerie Neu“ (Berlynas)
nuosavybė

JOLANTA MARCOLLA

BUČINYS, 1975
SUSKAITMENINTA 16 MM KINO JUOSTA,
NESPALVOTA, BE GARSO
1 MIN. 51 SEK.

JOLANTA MARCOLLA, viena iš Vroclavo dailės akademijos menininkų grupės „Naujesiojo meno galerija“ („Galeria Sztuki Aktualnej“) įkūrėjų, yra tarp pirmųjų Lenkijos menininkų, ėmusių tyrinėti vaizdo įrašą kaip meninę priemonę. Nepertraukiamai kartojamame siužete pavadinimu *BUČINYS* jauna moteris (pati menininkė) siunčia bučinį žiūrovui. Pripildydama vaizdą prasmės ir sykiu ją panaikindama Marcolla struktūralistinės replikacijos būdu transformuoja iš pažiūros paprasto gesto suvokimą. Nepertraukiamai rodomas įrašas su pasikartojančiais vaizdais tampa meditacija apie medijų įtakos persmelktus meilės ritualus bei gestus, kvestionuoja kartotines popkultūros reprezentacijas ir tai, kaip jos geba formuoti ir iškreipti moteriškumo sampratą, tirpdydamos ribas tarp tikrovės, gesto, jausmo, vaizdo ar lyties ir jų pristatymo.

„Kontakt“ kolekcija (Viena). Menininkės ir
„lokal_30“ galerijos (Varšuva) nuosavybė

DANA MICHEL

PRETZEL DI AQUA, 2024
PERFORMANSAS
30 MIN.

Performanse *PRETZEL DI AQUA* DANA MICHEL improvizaciją pasitelkia kaip dabartyje padedančią susiorientuoti priemonę ir kuria nepasikartosiantį performansą kaip atsaką tiek į dabarties akimirką, tiek į pačią parodą. Galbūt kūrinio pavadinimas – „Vandens riestainis“ – užduoda performansui toną sujungdamas priešingybes: taki susivijusi forma įkūnija įtampą ir tėkmę, struktūrą ir spontaniškumą. Kūrinys *PRETZEL DI AQUA* išjudina tai, kas atrodo statiška, meta iššūkį nejudriai daiktų prigimčiai, sutrikdo nuspėjamumą ir kviečia nuolat iš naujo įsitraukti į dabartį.

UGNĖ NAKAITĖ SU URTE JARMUŠKAITE IR PRANU GUSTAINIU

OMENIS, 2024
FLUXUS KABINETAS, ĮVAIRIOS MEDŽIAGOS

UGNĖ NAKAITĖ buvo pakviesta kuruoti Fluxus kabinetą. Jame įprastai veikė vienintelė nuolatinė Šiuolaikinio meno centro ekspozicija, kurioje rodomi su Fluxus judėjimu susiję artefaktai ir efemera. Žaisminga, eksperimentine raiška ir nusistatymu prieš meno sukومercinimą pagarsėjęs Fluxus trynė ribas tarp meno ir gyvenimo ir teigė, kad menas priklauso visiems. Puoselėjant Fluxus dvasią Nakaitėi buvo suteikta visiška laisvė kuruoti Fluxus kabinetą. 15-ojoje Baltijos trienalėje Nakaitė dalyvauja nuo trienalės prologo renginio: menininkė tada garsiai skaitė graikų poeto Emersono, kurio kūryba įkvėpė trienalės pavadinimą, eiles šalia Stanislovo Kuzmos skulptūros Lietuvos nacionalinio dramos teatro fojė. Nakaitėi tuomet buvo 12 metų, o Emersonui, kai jis rašė eiles – kiek daugiau nei dvidešimt. Tęsdama Fluxus būdingą bendradarbiavimo etosą Nakaitė pakvietė savo draugus URTE JARMUŠKAITE ir PRANĄ GUSTAINĮ kartu kuruoti Fluxus erdvę. Jų kūrinio pavadinimas – *OMENIS*. Šiuo lietuvių kalbos žodžiu nusakoma vieta mintyse ir jis paprastai vartojamas su veiksmožodžiu „turėti“ (turėti omenyje). Seniau šis žodis taip pat reiškė „atmintį“ arba „protą“, tačiau šiandien šia reikšme žodis beveik nebevartojamas. Įkvėpti paties Fluxus judėjimo pavadinimo kilmės – *flux* kaip srautas arba tėkmė – šie keliolikmečiai menininkai ir kuratoriai tyrinėja atmintį ir jos trumpalaikiškumą. Po 15-osios Baltijos trienalės Fluxus kabinetas atgaus pirminę funkciją – jame vėl bus saugoma istorinė Fluxus kolekcija.

ELENA NARBUTAITĖ

A.
DEKLARUOK, 2013–2018
LAZERIS
INŽINIERIUS RAIMUNDAS SKIPITIS,
„OPTRONIKA“

B.
FRIG FUMMY SOUR, 2013–2018
LAZERIS
INŽINIERIUS RAIMUNDAS SKIPITIS,
„OPTRONIKA“

C.
VĖJAS, 2017
LAZERIS
INŽINIERIUS RAIMUNDAS SKIPITIS,
„OPTRONIKA“

D.
FEYON 17, 2018
LAZERIS
INŽINIERIUS RAIMUNDAS SKIPITIS,
„OPTRONIKA“

E.
SAULĖ, 2020
LAZERIS
INŽINIERIUS RAIMUNDAS SKIPITIS,
„OPTRONIKA“

Penki kūriniai, eksponuojami skirtingose parodos vietose, sudaro nebaigtinę ELENOS NARBUTAITĖS lazerių retrospektyvą. Lazeris spinduliuoja vienodo bangos ilgio ir fazės koherentinę šviesą (žodis *laser* yra akronimas, sudarytas iš angliškos frazės *Light Amplification by Stimulated Emission of Radiation* – „šviesos stiprinimas priverstiniu spinduliavimu“). Lazeriai įprasti energija pulsuojančiuose vakarėliuose ir karinės įrangos gamyboje, lazerio spindulys taip pat neleidžia užsiverti automatinėms durims ir tyliai perduoda duomenis. Narbutaitė perkonfigūruoja šias asociacijas, šaltą pramoninių lazerių tikslumą paversdama kažkuo netikėtai subtiliu ir neramiu. Skirdama daug dėmesio detalėms ir matmenims ji sukuria akimirksnius, kai spinduliai skrodžia erdvę ir materializuojasi tik susidūrę su paviršiais, – kiekvienas pavadinimas yra užuomina apie tų spindulių (nežinomus) efektus. Spinduliai ne tik apšviečia, bet ir keičia formą, skrodžia orą taip intensyviai,

kad trikdo ir kartu hipnotizuoja žiūrovą, o jų matomumas priklauso nuo dienos šviesos ryškumo. Narbutaitės kūriniai įkūnija tam tikrą dvilypumą: jų gebėjimą nepastebimai sužeisti, aštriai it peiliu padalyti erdvę ir palikti ją atvirą, kurti grėsmės įspūdį ir kartu vilioti prisiartinti. Formuodama akinamą šviesą Narbutaitė suteikia šiems jausmams struktūrą.

Menininkės ir „PM8 / Francisco Salas“ galerijos (Vigas) nuosavybė

EWA PARTUM

PIEŠIANT TELEVIZIJĄ, 1976
SUSKAITMENINTA 8 MM KINO JUOSTA,
NESPALVOTA
6 MIN. 1 SEK.

Filme *PIEŠIANT TELEVIZIJĄ* EWA PARTUM įsikiša į televizijos transliaciją, flomasteriu ant ekrano žymėdama vaizdines replikas ir taip sutrikdydama Lenkijos Liaudies Respublikos žinių laidą. Šis veiksma – tai namuose vykdomo protesto forma: moteris savo svetainėje komentuoja valstybės kontroliuojamus, per televiziją perduodamus pranešimus ir pačią televiziją kaip neįtakojamą skatinančią, savo galią primetančią masinės žiniasklaidos priemonę. Keisdama rodomą vaizdą Partum susigrąžina galią dalyvauti jo gamybos procese, pasipriešinimą paversdama aktyviu veiksmu ir kurdama alternatyvų vaizdą plačiausia šių žodžių prasme. Šis darbas priklauso autorės eksperimentinių filmų ciklui „Tautologinis kinas“ (angl. *Tautological Cinema*), kuriuo ji tyrinėja kino materialumą bei jo galią kritikuoti ir dekonstruoti reprezentavimą, pabrėžiant pasikartojimus, savireferenciją ir mechaninius kino produkcijos aspektus. Taikant struktūralistinį metodą – 8 mm kino juostos kadrų dažnis skiriasi nuo televizijos kadrų dažnio, todėl ekranas mirguliuoja – suardoma pirmiausia formalistinė, o paskui ir simbolinė tvarka.

Menininkės ir ARTE fondo ewa partum
muziejaus nuosavybė

JULIE PEETERS IR BILL

BILL 5, 2024
ŽURNALO PRISTATYMAS

BILL – tai „žurnalas be žodžių“. Jo sumanytoja ir sudarytoja yra grafikos dizainerė JULIE PEETERS, kuriai kaip antroji redaktorė talkina Elena Narbutaitė. Kasmet išleidžiamas naujas *BILL* numeris, kuriame publikuojamos pagal vizualinę logiką sukomponuotos iš meninink(i)ų, jų archyvų ir retų knygų kolekcijų surinktos fotografijos ir kūrinių reprodukcijos. Siekiant, kad niekas netrukdytų skaityti vien vizualios kalbos, žurnale vaizdai spausdinami be jokio teksto. Penktąjį *BILL* numerį, kuris bus pristatytas parodos *TA PATI DIENA* atidarymo dieną, sudaro 192 ofsetinės spaudos puslapiai, atspausdinti naudojant CMYK (ŽPGJ), sidabro, juodą ir baltą spalvas, keliolika skirtingų popieriaus rūšių ir keletą japonišku būdu įrištų spaudos lankų. Žurnale: smėlis, vėjas, potvynis, snapai, tulpės, Los Andželas, automobilių stovėjimo aikštelės, bangos, mintys, beigeliai, spaudiniai, Tokijas, orchidėjos, žirgai, nugaros, balzamas, žurnalai, naujienos, šešėliai, Elenos batas, dvi purvo vonios ir garažo durys. Kontributoriai: Boyle šeima, Jochen Lempert, Ketuta Alexi-Meskhisvili, Gillian Garcia, Beat Streuli, Takashi Homma, JP, Adrianna Glaviano, Mimosa Echard, Rosalind Nashashibi, Gerald Domenig, Christian Kōun Alborz Oldham, Martiniano ir Blommers & Schumm.

Benediktas Reichenbachas apie *BILL* rašė: „Kalbant apie įgalinimą, tapatybė paprastai formuojasi tik santykyje su dominuojančia struktūra, o žiūrint į *BILL* atrodo, kad priartėji prie savęs, ir tavo tapatybė nepalaužia kitusi. [...] Įtraukdamas į savo turinį, kuriuo jokia būdu nesiekia ko nors įrodyti, *BILL* ragina tave susidaryti savitą požiūrį į tai, ką matai. Ir nors Peeters tarsi užsimena apie ornitologinę pavadinimo ir logotipo reikšmę [viena anglų kalbos žodžio *bill* reikšmių – snapas], gal kaip tik tai ir atskleidžia prigimtine žurnalo savybę – atsisakymą kalbėti ir paaiškinti.“

CAMERON ROWLAND

saulėlydis, 2024
Policininkų žibintuvėliai
22,86 x 64,45 x 47,63 cm

Žibintuvėliai policijos pareigūnų rengimo vadovėliuose apibūdinami kaip „alternatyvūs smogiamieji ginklai“. Jie sunkesni ir dažniau mirtini nei policininkų lazdos.

„Ir kadangi negrai dažnai nederamu nakties metu pasišalinę iš savo šeimininkų ar savininkų namų sąmokslauja, plėšikauja, vagia ir kitaip slapukauja, tebūnie priimta, kad bet kuris konstebelis ar jo pavaduotojas, nederamu metu sutikęs Čarlstauno negrą ar vergą, negalintį pateikti svarios ir priimtinos dingsties užsiimti atitinkama veikla, privalo sulaikyti minėtą negrą ar vergą iki ryto ir, prieš tai pasirūpinęs, kad minėtas negras ar vergas būtų stipriai nuplaktas, pristatyti minėtą negrą ar negrus šeimininkams arba minėtų vergų savininkams; už tai kiekvienas šeimininkas ar savininkas privalo sumokėti minėtam konstebliui ar jo pavaduotojui po du šilingus šešis pensus už kiekvieną negrą ar vergą; jei konstebelis ar jo pavaduotojas atsisako nuplakti suimtą negrą ar vergą arba tai daro aplaidžiai, už kiekvieną pareigos nevykdymo ar aplaidumo atvejį privalo sumokėti du šilingus šešis pensus apie tai pranešusiam asmeniui ar asmenims pagal konstebliui adresuotą viešosios tvarkos teisėjo pasirašytą ir antspaudu patvirtintą išieškojimo orderį.“

– „Čarlstauno sargybos steigimo įstatymas“ (*An Act for Settling a Watch in Charleston*), Pietų Karolina, 1701

Vergų patruliai dirbdavo naktį. Patruliams buvo mokama už kiekvieną sulaikytą asmenį. Sulaikytieji būdavo nuplakami. Policija tęsia vergų patrulių veiklą.

Kūrinys parodai pasiskolintas iš Kourosho Larizadeh ir Luis Pardo kolekcijos.
Cameron Rowland ir „Maxwell Graham“ galerijos (Niujorkas) nuosavybė

ESZTER SALAMON

DANCE FOR NOTHING (REVISITED), 2024
PERFORMANSAS
45 MIN.

Kūriniu *DANCE FOR NOTHING (REVISITED)* („Šokis niekui (nauja versija)“) ESZTER SALAMON interpretuoja Johno Cage'o *LECTURE ON NOTHING* („PASKAITA APIE NIEKĄ“, 1949) – muzikinį kūrinių, kuriame iškeliami idėja, kad „niekas“ nėra tuštuma – kad jis kupinas galimybių, ir klausytojai kviečiami patirti klausymąsi kaip savaime prasmingą veiksmą. Pirmąkart šį Cage'o kūrinių Salamon interpretavo 2010 m. šokyje pavadinimu *DANCE FOR NOTHING*, judėdama tarp iš visų keturių pusių ją supančių žiūrovų, klausydamasi sulėtinto Cage'o kūrinio, kurį įrašė amerikietė violončelininkė ir kompozitorė Frances-Marie Uitti. Naujoje Salamon kūrinio versijoje labiau atsiskleidžia paskaitos aspektas: ji skaito Cage'o tekstą, o kūrinio scenografiją sudaro vien kėdė ir mikrofonas. Kalbėjimą ji derina su judesiais, kurie pradžioje nėra suplanuoti ir atsiranda tarsi „po ranka“, pasisiūlo paties kūrinio metu, o ilgainiui perauga į sudėtingesnes sekas ir variacijas. Balsu sakomi žodžiai ir kūno judesiai šioje kompozicijoje darniai plėtojasi lygia greta, vieni kitiems netrukdydami.

Organizatoriai ir prodiuseriai: Alexandra Wellensiek / „Botschaft Gbr“, Elodie Perrin / „Studio E.S“, „Institute of Speculative Narration and Embodiment“, padedant „Grazer Kunstverein“

MARGARET SALMON

KATĖ, 2018
SUSKAITMENINTA 16 MM KINO JUOSTA,
SPALVOTA, BE GARSO
3 MIN. 20 SEK.

KATĖ – tai filmas apie katę. Salmon ją vieną popietę seka Cloustono gatvėje Glazge: katė sėdi, vaikšto, šlapinasi, žvalgosi ir nueina. Performatyvi žmogaus ir gyvūno sąveika gatvėje, jamžinta 16 mm juostoje realiu laiku.“

– MARGARET SALMON

Menininkės nuosavybė. Platintojas – LUX
(Londonas)

JEAN-MARIE STRAUB IR DANIELE HUILLET

EN RACHÂCHANT, 1982
SUSKAITMENINTA 35 MM KINO JUOSTA,
NESPALVOTA, SU GARSU
7 MIN. 39 SEK.

EN RACHÂCHANT – tai portretas, įtampos kupiną konfrontacijos akimirką vaizduojantis devynmetį berniuką Ernestą, jo šeimą ir mokytoją. Jų pokalbis apie berniuko atsisakymą priimti suaugusiųjų pasaulėžiūrą atspindi gilesnį konfliktą tarp tradicinio švietimo ir instinktyvios vaiko nuovokos. Berniukas nežiūri į pasaulį per visuomenės primestą prizmę: prismeigtą drugelį laiko nusikaltimu, Prancūzijos prezidento François Mitterrand'o nuotraukoje mato „tik žmogų“, o klasės gaublys jam vienu metu ir futbolo kamuolys, ir bulvė, ir Žemės planeta. Marguerite'os Duras 1971 m. apsakymu *AK! ERNESTA!* paremto filmo įstrižai sukomponuotas kadras su eilėmis išdėstytais klasės suolais simbolizuoja struktūruotą, sisteminių požiūrį į švietimą, kuriam Ernestas prieštarauja. Ginčo metu berniukas įkūnija griežtą bet kokios valdžios formos – šeimos, mokyklos, tautos – atmetimą ir primygtinai reikalauja mokytis tik to, ką intuityviai jau žino. Naujas berniuko metodas, pavadintas jo paties išgalvotu, beprasmiu žodžiu *en rachâchant*, padeda jam priešintis nuobodžiam, mechaniškam mokymuisi.

„Straub-huillet-films“, „BELVA Film“ ir
„Miguel Abreu“ galerijos (Niujorkas)
nuosavybė

STEPHEN SUTCLIFFE

A.
TAS POKŠTAS NEBEJUOKINGAS, 2000
MINI DV VAIZDO ĮRAŠAS, SPALVOTAS,
SU GARSU
5 MIN. 25 SEK.

B.
NEVILTIS, 2009
VIDEOKOLIAŽAS, SPALVOTAS, SU GARSU
16 MIN. 30 SEK.

„Glazge gyvenančio menininko STEPHENO SUTCLIFFE'O filmo *NEVILTIS* (2009) pavadinimą įkvėpė 1934 m. Vladimiro Nabokovo romanas, kuriame pasakojama apie klaidinantį fizinį panašumą, žmogžudystę ir tapatybės vagystę. Nabokovo plėtojamos galios ir iliuzijos, dubliavimo ir žaidimo temos Sutcliffe'o koliaže įtvirtinamos aštriabriauniu vaizdo ir garso montažu.

Sutcliffe'o koliaže prieš akis prabėga daugybė visuomenės veikėjų portretų, paskaitų ciklo *MONTAŽO TEORIJOS* fotokopijos ir Rainerio Wernerio Fassbinderio 1978 m. romano ekranizacija; greitas montažo tempas pritaikytas prie Jeano-Baptiste'o Lully XVII a. Prancūzijos karaliui Liudvikui XIV sukurto baroko muzikos kūrinio.

Būdas, kuriuo Stephenas Sutcliffe'as savo kūryboje naudoja judantį vaizdą, yra kažkuo grobuoniškas – jis tai daro ryžtingai ir atkakliai. Gestai ir judesiai, kultūros apraiškos ir istorijos kruopščiai stebimi, identifikuojami ir karpomi. Sutcliffe'as montuoja chirurgiškai tiksliai, žodžių ir vaizdų koliažais perteikdamas nuotaiką ar požiūrį, neria į archyvą ir ištraukia pačią jo esmę – tiksliau, savą jo esmės versiją.“
– MARK BEASLEY

Vaizdo įrašo *TAS POKŠTAS NEBEJUOKINGAS* fone skamba „The Smiths“ daina tokiu pačiu pavadinimu (*THAT JOKE ISN'T FUNNY ANYMORE*), o kamera fiksuoja sukimąsi karuselėje. Nuo pradžios iki galo kartojasi vis tas pats vaizdų ir garsų ciklas – raminantis rokenrolo dekoras, vaikų klyksmai ir krykštavimas. Daina, karuselės triukšmas ir kiti garsai sudaro pirminį pasakojimą: jie yra

fonas ir atrakciono, ir parodos lankytojams. Daina suskamba atrakciono įrenginiui sukant pirmą ratą, vos prasidėjus vaizdo įrašui, ir leidžiama visa („mačiau, kaip tai įvyksta kitų žmonių gyvenimuose“), kol pasiekiamas ilgas outro ir dainos eilutės pradeda kartotis („dabar tai vyksta mano gyvenime“), ir galiausiai atrakcionas sustoja. Filmą idealiai atitinka kelionė atrakcionu, o ši – filmą.

Menininko nuosavybė. Platintojas – LUX
(Londonas)

TANYA SYED

CHAMELEONAS, 1990
SUSKAITMENINTA 16 MM KINO JUOSTA,
NESPALVOTA, SU GARSU
5 MIN. 14 SEK.

CHAMELEONAS perteikia moters kelionę, kurioje ji tyrinėja savo daugialypį vidinį ir išorinį pasaulį. Ankstyviausiam *TANYOS SYED* filme jos sesuo Alia juda uždaroje erdvėje, įveikdama įvairias ribas – savo odos, drabužių, namų. Tai simbolizuoja jos daugialypę velsietės-pakistanietės tapatybę ir gilius vidinius išgyvenimus, kurie ją ir įkalina, ir skatina siekti saviraiškos. Filme kuriamas interjero tiesiogine ir metaforine prasme – veikėją supančios ir apibrėžiančios erdvės – pojūtis. Virš laiptais lipančios moters sklendžia šydą primenančios suknelės, tarsi nežemiškos esybės, vaizdas. Ši scena buvo pavadinta „vagos vaizdinis“; ji parodo ryšį tarp veikėjos kūno, vidinio pasaulio ir jos aplinkos. Ribą tarp tikrovės ir vaizduotės trinantį filmo dinamiškumą dar labiau sustiprina Syed naudojama dvipusės perforacijos 16 mm kino juosta. Autorė preciziškai manipuliuoja filmuota medžiaga – naudodama Londono kino kūrėjų kooperatyvo įrangą taiko optinio spausdinimo po vieną kadrą procesą ir leidžia vaizdus atbulai arba apverstus. Moteriai išėjus į lauką jos uždaro pasaulio tyla smarkiai kontrastuoja su išorės garsais, o kulminacija tampa konfrontacijos akimirka, kai ji atremia į futbolo rungtynes einančių vyrų žvilgsnius.

Menininkės nuosavybė. Platintojas – LUX
(Londonas)

RAŠA TODOSIJEVIĆ

SKULPTŪRA, 1971
NESPALVOTA FOTOGRAFIJA
17,5 × 24,7 CM

Šis 1971 m. darbas yra vienas ankstyviausių žinomų serbų menininko RAŠOS TODOSIJEVIĆIAUS kūrinių ir žymi labai svarbią jo gyvenimo datą. Po 1968 m. studentų revoliucijų Todosijevičius prisijungė prie menininkų grupės (vėliau pavadintos Belgrado šešetu), kuri aštuonerius metus susitikinėjo Broz-Tito įsteigtame Studentų kultūros centre (SKC) Belgrade, kad kartu ir greta vienas kito užsiimtų kūryba. Tuo laikotarpiu Todosijevičius kūrė „nekatégorizuojamą“ arba „nekatégorizuotą“ meną, dažniausiai atliekamą gyvai, persmelktą sauso humoro ir pašaipos prisodrinto provokuojančio sadizmo, kuris turėjo iššaukti giliai tūnančias neigiamas tų akcijų dalyvių emocijas ir galiausiai jas išsklaidyti – po žiauroka kūrinio išore slėpėjo švelnumas. Vėlesniais metais Todosijevičius kūrė neegzistuojančių filmų plakatus, galerijoms ir muziejams siuntinėjo savo krūtinės nuotraukas su užrašu „Taip“ ir rašė istorijas apie meną – kaip pats sakydavo, pasakojimus vietoj kritikos. Fotografija, pavadinta *SKULPTŪRA*, dokumentuoja nesudėtingą akciją – tai autoportretas menininko, pavertusio savo kūną skulptūra.

„Kontakt“ kolekcija (Viena)

THANASIS TOTSIKAS

A.

BE PAVADINIMO, 1983/2024
INSTALIACIJA, ALIEJINIAI DAŽAI, DROBĖ,
PLIENAS, PLAKTUKAS
180 × 100 × 2 CM (DROBĖ), 80 × 12 × 2
(METALAS)

B.

BE PAVADINIMO, 1983/2024
INSTALIACIJA, ALIEJINIAI DAŽAI, DROBĖ,
PLIENAS, PLAKTUKAS
180 × 100 × 2 CM (DROBĖ), 80 × 12 × 2
(METALAS)

THANASIS TOTSIKAS pirmąjį metalofoną pasigamino 1980 m. ir įtaisė jį šieno kupetoje, kur, kaip pats sakydavo, kūrė „garso, ne muzikos“ įrašus. Vėliau menininkas šiuos „laukinius“ metalofonus, kuriuos kabindavo ant medžių ir dėdavo ant akmenų, kartais atveždavo į parodas ir rengdavo nesudėtingus performansus, parodančius jų galimybes – trankiai skambindavo jais kokiu nors metalo gabalu. 2020 m. jis vėl ėmėsi šios praktikos, tačiau į garsinę kompoziciją įvedė dar vieną elementą: aliejiniais dažais tapytas monochromines drobės. Kelerius metus studijoje jis laikė du nedidelius fluorescencinės rožinės ir geltonos spalvos tapybos darbus, šalia kurių pakabino du panašaus dydžio medžio blokėlius su pritvirtinta geležine dalimi. Juos reikėdavo aktyvuoti: Totsikas užgaudavo metalą plaktuku ir šis skleisdavo garsą, suderintą su jam į porą pritaikytos drobės spalva. Anot menininko, spalvos ir garso santykis sukuria ypatingą energiją, erdvinę savybę, sudarančią tam tikrą akordą – vienu metu ir konkretų, ir sunkiai apčiuopiamą. Totsikas kasdien tapo lauke dėl patogumo (daugiau vietos, geresnė šviesa; menininkas gyvena kaime), todėl monochrominę tapybą pakeitė persiliejęntys, iš kraštovaizdžio pasiskolinti tonai ir atspalviai. Parodoje pristatomuose pavasarį nutapytuose darbuose atsidūrė kalnų, kuriuose Totsikas pasistatė nedidelį namą, ir laukuose augančių aguonų spalvos. Drobės lydintys metaliniai segmentai taip pat modifikuoti (jų skambesį keičia tiek angės, skirtos pritvirtinti juos prie sienos, padėtis, tiek detalių ilgis, svoris ir tankis), siekiant išgauti iš anksto apgalvotą, bet ir impresionistinį garsų spektrą. Tapybos darbą

ir garso instrumentą galima įrengti kartu arba atskirai. Jų gali būti vienas ar daugiau, ir tada teliks nuspręsti, kokiu principu juos norės patirti žiūrovas: lygindamas tarpusavyje ar kontempliuodamas po vieną.

Menininko ir „Sylvia Kouvali“ galerijos
(Londonas / Pirėjas) nuosavybė

MARIA TOUMAZOU

A.
STUDIJOJE ATLIKTI BANDYMAI, 2022
KELISKART EKSPONUOTAS FOTOGRAFINIS
POPIERIUS, FOTOGRAFUOTA NAUDOJANT
DIMCO [1 IR 2], 2022

DIMCO [1 IR 2], 2022
PINHOLE KAMERA, FOTOGRAFINIS
POPIERIUS, SENI ŠVIESTUVŲ
PARDUOTUVĖS LANGAI, MEDIS

B.
FOTOGRAFUOTA NAUDOJANT *DIMCO*
[1 IR 2], 2022
KELISKART EKSPONUOTAS FOTOGRAFINIS
POPIERIUS

DIMCO [1 IR 2], 2022
PINHOLE KAMERA, FOTOGRAFINIS
POPIERIUS, SENI ŠVIESTUVŲ
PARDUOTUVĖS LANGAI, MEDIS

C.
FOTOGRAFUOTA NAUDOJANT „*HELIOS*“, 2023
KELISKART EKSPONUOTAS FOTOGRAFINIS
POPIERIUS

D.
FOTOGRAFUOTA NAUDOJANT *SPERMA* /
LIETUS / *AŠAROS*, 2023
KELISKART EKSPONUOTAS FOTOGRAFINIS
POPIERIUS

E.
SPERMA / *LIETUS* / *AŠAROS*, 2023
PINHOLE KAMERA, FOTOGRAFINIS
POPIERIUS, PALAIDINĖ IŠ KOMERCINIŲ
LIKUČIŲ, STIKLO PLUOŠTAS
30 × 60 CM

F.
„*HELIOS*“, 2023
PINHOLE KAMERA, FOTOGRAFINIS
POPIERIUS, MEDIS
70 × 75 × 30 CM

G.
PASKUTINIS „FAY“ PROTOTIPAS, 2024
PINHOLE KAMERA, FOTOGRAFINIS
POPIERIUS, MILTELINIAIS DAŽAIS
PADENGTA METALAS,
RASTAS PLASTIKAS
45 × 21 × 7 CM

H.
„0“, 2024
PINHOLE KAMERA, FOTOGRAFINIS
POPIERIUS, KALENDORIAUS IŠ
KOMERCINIŲ LIKUČIŲ VIRŠELIS,
LAKUOTA MDF PLOKŠTĖ
21 × 20 × 12 CM

I.
KALENDORIUS, 2024
ODOS IMITACIJOS POPIERIUS, PUTŲ
PLOKŠTĖ, MEDIS
95 × 14 CM

Parodoje rodomos MARIOS TOUMAZOU skulptūros iš tiesų yra užmaskuotos *pinhole* kameros, fotografuojančios aplinką tuo pat metu, kai ir pačios yra eksponuojamos. Jose įdėtuose „Ilford“ fotopopieriaus lakštuose ilgainiui užsifikuos iš nekeitamos perspektyvos „stebimas“ veiksmas. Tad šiame kūrinyje stebėtojais tampa tokie iš pažūros menkaverčiai daiktai kaip palaidinė, servetėlių dėžutė, kalendorius ir medžio kamienas. Pavadinimai, nurodantys jų kilmę, suteikia ir daugiau užuominų apie asmeniškėnes menininkės asociacijas – Kipro parduotuvių sandėlius apie 1990–2000 metus. Žodžiu „*Helios*“ vietos gyventojai vadina saulę; tai nuoroda į nebeegzistuojantį apatinio trikotažo prekės ženklą. Jo drabužiais galėjo būti aprengtas ir šis žmogaus kūno formas primenantis medžio luitas, ties kurio numanoma „vagina“ įtaisytas šviesai jautrus popierius. O *SPERMA* / *LIETUS* / *AŠAROS* pagamintas iš palaidinės, į kurios audinio raštą komiškai referuoja kūrinio pavadinimas. Kito darbo pavadinimas „0“ su užuomina į angą arba nulį yra susijęs su kitu radiniu parduotuvės sandėlyje – atrodytų, visai nereikšmingų 2002-ųjų kalendoriumi, ypač jei lygintume su 2001 m., kai buvo įvykdyti Rugsėjo 11-osios išpuoliai, ir 2000-aisiais, naujo tūkstantmečio pradžia. *PASKUTINIS „FAY“ PROTOTIPAS* imituoja metalinę „Fay“ prekės ženklo servetėlių dėžutę ir kalba apie kūno paviršių, su kartoka užuomina į ligą ar liūdėsį, su kuriais asocijuojasi tokia dėžutė. Šios fotografijų gamyboje neįprastos medžiagos nėra taip atsietos nuo fotografijos istorijos, kaip gali pasirodyti. Kalotipijos išradėjas Henry Foxas Talbotas kurdamas pirmas kameras taip pat eksperimentavo su namuose rastais daiktais – į juos dėdavo rašomojo popieriaus lapą,

padaręs jį chemiškai jautriu šviesai. 1835 m. tam jis naudojo cigarų ir kitas medines dėžutes. Geriausiai žinomus jo fotoaparatus – paprastas konstrukcijas iš nedidelių medinių dėžučių – žmona Konstancija praminė „pelių spąstais“, nes Talbotas palikdavo jas išmėtytas įvairiose namų vietose. Parodoje atskirai eksponuojama serija sidabro želatinos atspaudų, užfiksuotų Toumazou *pinhole* kameromis.

Menininkės ir „Hot Wheels“ (Atėnai / Londonas) nuosavybė

ROSEMARIE TROCKEL

SUŠILTI BANDANTIS KIAUŠINIS, 1994
SUSKAITMENINTAS VHS FORMATO
VIDEOFILMAS, NESPALVOTAS,
BE GARSO
4 MIN. 15 SEK.

ROSEMARIE TROCKEL darbe ant elektrinės kaitlentės sukasi „sušilti bandantis kiaušinis“. Šiuo ir kitais kūrinių kiaušinio tema, eksponuotais parodoje 1986–1998 M. *DARBAI* Londono „Whitechapel“ galerijoje, erdvėje, taikliai pavadintoje „Kiaušinių kambariu“, buvo siekiama parodyti griežtas minimalizmo formas ir struktūrą. Trockel gestams būdinga nuorodų, metaforų ir kalambūrų gausa. Ši menininkė, kaip pažymi meno istorikė Anne Wagner, „ironiškai kvestionuoja mūsų mąstymą apie panašumus ir sąryšius“.

Menininkės ir „Sprüth Magers“ galerijos nuosavybė. Autorinės teisės priklauso Rosemarie Trockel ir „VG Bild-Kunst, Bonn“, 2024

CHRISTOS TZIVELOS

A.
ŠVIESTUVAS „LE RAYON X“, 1983–1985
ŠVIESA, STIKLINIS GAUBLYS, MIŠRI
TECHNIKA
Ø 35 CM

B.
ŠVIESTUVAS „LE RAYON X“, 1983–1985
ŠVIESA, STIKLINIS GAUBLYS, MIŠRI
TECHNIKA
Ø 30 CM

C.
ŠVIESTUVAS „LE RAYON X“, 1983–1985
ŠVIESA, STIKLINIS GAUBLYS, MIŠRI
TECHNIKA
Ø 30 CM

LE RAYON X, išvertus iš prancūzų kalbos – „rentgeno spindulys“, yra CHRISTOSO TZIVELOSO šviestuvų kaip praktinę paskirtį turinčių daiktų ir sykiu skulptūrų serijos pavadinimas. Rentgeno spinduliai pasitelkiami medicinos diagnostikoje ir medžiagotyroje, nes gali prasiskverbti pro kietą materiją, pavyzdžiui, kūno audinius ar statybines medžiagas, ir leidžia pamatyti tai, kas paprastai nematoma. Rentgeno nuotraukos gaminamos ant spinduliuotei jautria sidabro halogenido emulsija padengto skaidraus poliesterio pagrindo, – savo medžiagiškumu jos panašios į sidabro želatinos atspaudus. Tziveloso darbuose šią skaidrią plėvelę pakeičia opalinio stiklo šviestuvų gaubtai, į kuriuos pridėta (arba iš vidaus ant stiklo priklijuota) atidarytuvų, tuščių lipnios juostos ritinėlių, iš instrumentų išimtų spyruoklių, popierinių ginklų ir vabzdžių siluetų. Apšviestos gaubto viduje įtaisytomis spalvotomis lemputėmis šios kompozicijos meta šešėlius lyg kino teatro projektoriai – tarsi besisukančios mizanscenos, subtiliai keičiančios nuotaiką parodose (kaip matyti ankstesnių parodų nuotraukose) ir menininko namuose.

Yanio Tziveloso, „Akwa Ibom“, „Melas Martinos“ ir „Radio Athènes“ nuosavybė

MARE VINT

A.
DU GATVĖS ŽIBINTAI, 1972
LITOGRAFIJA
31 x 35 CM

B.
BALKONAS, 1973
LITOGRAFIJA
10 x 35 CM

C.
NAMAI IR MEDŽIAI, 1974
LITOGRAFIJA
26 x 35 CM

D.
NUSILEIDIMAS Į POŽEMĮ, 1978
LITOGRAFIJA
47 x 50 CM

E.
DIDŽIAJAME MIŠKE, 1978
LITOGRAFIJA
25 x 50 CM

Keletas aštuntame dešimtmetyje sukurtų litografijų atspindi dešimtmečius trukusią grafikės praktiką – jos pasižymi tuo pačiu stojišku formatu ir vaizduoja tuos pačius menininkės pamėgtus motyvus, kuriems ji liko ištikima visą gyvenimą. Piešiniuose atspindi iš pažiūros statiška MARE VINT kūryba, prisirišimas prie konkrečių technikų ir mastelių (kurdama atspaudus ji daugelį metų naudojo tą patį akmenį). Kruopščiai išraižytos mikroskopinės linijos sudaro medžių lajas ir kamienus, architektūros objektų kontūrus, bet beveik nematyti žmonių figūrų. Tai, kas iš pradžių atrodo kaip ištuštėję parkai, vieši ir privatūs sodai ar neapbrėpiamos laukinės gamtos peizažai, ilgainiui virsta abstrakčiais elementais – dinamiškomis srūvančios ar konfliktuojančios energijos kompozicijomis. Medžių lajos, regis, nori ištrūkti iš už anonimiškos sienos, nustumti ją ar užgožti, o į iš pažiūros idilišką peizažą kėsinaši tam tikra melancholija, nepajudinama ramybė ar kone apčiuopiamas nerimas. Vis atsikartoja aprėmintos erdvės, sienų, tvorų ir medžių versmės, bet jos įkalintos lape, ir tai išryškina visa ko baigtinumą – vien tam, kad tuo pat metu jį užginčytų visoje Vint kūryboje ataidinčia pabėgimo ir išsiliejimo

galimybe. Vint niekada iš tiesų nenutolsta nei nuo grafikos, nei nuo pastatų ir augmenijos motyvų, tačiau geba papasakoti viską. Meistriškai derindama detales ji kuria stiprų emocinį, prasminį ir intelektualinį poveikį. Nesvarbu, ar tai sąmoningai pačios Vint pasirinkta strategija, ar intuityvi, natūraliai susiklosčiusi praktika, jos kūryba kalba apie tai, ką reiškia būti žmogumi visuomenėje, o turint omenyje jos gyvenimo aplinkybes – dar ir apie gyvenimą režimo nelaisvėje. Tai Vint kūrybos metafizika ir jos autonomijos politika.

Hanneso ir Gristel Mändų nuosavybė

TANJA WIDMANN

A.
SIMPLE LINES (DADDY), 20.–25.12.1961, IŠ SERIJOS LYING DAUGHTERS. PRODUCED BY JOHANNES PORSCH, 2023

RAŠALINIŲ SPAUSDINTŲVŲ
ATSPAUSDINTAS ATVAIZDAS,
ORGANINIO STIKLO DĖŽUTĖ
31 × 23 × 2,5 CM

B.
SL (DADDY) TREATMENT, 20.–25.12.1961, IŠ SERIJOS LYING DAUGHTERS. PRODUCED BY JOHANNES PORSCH, 2024

RAŠALINIŲ SPAUSDINTŲVŲ
ATSPAUSDINTAS ATVAIZDAS,
ORGANINIO STIKLO DĖŽUTĖ
31 × 23 × 2,5 CM

C.
SL (GIRLFRIENDS) PLOT, IŠ SERIJOS LYING DAUGHTERS. PRODUCED BY JOHANNES PORSCH, 2024

RAŠALINIŲ SPAUSDINTŲVŲ ATSPAUSDINTI
ATVAIZDAI, GRAFITAS, MASKUOJAMOJI
RAUSVO IR SMĖLINIO ATSPALVIŲ
JUOSTA ANT BALTOS MELAMINO
DROŽLIŲ PLOKŠTĖS
140 × 105,5 × 1,9 CM

D.
SL (GIRLFRIENDS) OUTLINE, IŠ SERIJOS LYING DAUGHTERS. PRODUCED BY JOHANNES PORSCH, 2024

RAŠALINIŲ SPAUSDINTŲVŲ ATSPAUSDINTI
ATVAIZDAI, DISPERSINIAI BALTI DAŽAI,
MASKUOJAMOJI RAUSVO IR SMĖLINIO
ATSPALVIŲ JUOSTA ANT BALTOS FH
DROŽLIŲ PLOKŠTĖS
120 × 96,5 × 1,9 CM

Kūrinyje *SL (DADDY) TREATMENT, 20.–25.12.1961* – tai menininkės tėvo daryto eskizo reprodukcija organinio stiklo dėžutėje. Grubiai nupieštos grotelės yra plytelių klojimo schema, kurioje išdėstymas ne iki galo atitinka numatytą paviršiaus plotą. TANJOS WIDMANN tėvas, tuo metu dar besimokantis plytelių klojėjo amato, vokišku žodžiu *falsch* pažymėjo, kad skaičiavimai klaidingi. Parodoje rodomas eskizas yra pernai į muziejaus kolekciją patekusio kūrinio

SIMPLE LINES (DADDY), 20.–25.12.1961
„netikras“ dublikatas – reprodukcija, dukart atskirta nuo tėvo.

2024 m. Widmann sukurtoje serijoje *SL (GIRLFRIENDS)* žaidžiama su kino kadruočių idėja, panaudojant vaizdus iš Richardo Prince'o 1994 m. katalogo *MERGINOS* (šių kūrinių pavadinimuose vartojami kino terminai *treatment, plot, outline* – vizija, siužetas, detalizacija, o akronimas *SL* referuoja į frazę „Simple Lines“ – nesudėtingas vaidmeniui skirtos teksto eilutes). Iš motociklininkų žurnalų ir informacinių biuletenių originaliai surinktus vaizdus Widmann dar kartą perinterpretuoja, tarsi įkraudama juos iš naujo. *SL (DADDY) TREATMENT* ir *SL (GIRLFRIENDS) PLOT* sudaro seką, kuri buvo sukurta ruošiantis parodai *LYING DAUGHTERS. PRODUCED BY JOHANNES PORSCHE*. Iš pradžių darbai buvo eksponuojami naudojant medžio drožlių plokštes, o vėliau virto įrėmintų atspaudų serija, kuri galiausiai ir buvo parodyta. Trienalėje grįžtama prie ankstesnių versijų su rausvo ir smėlinio atspalvių lipnios juostos fragmentais ir aptrupėjusia drožlių plokšte, tad ant senų plokščių užklijuoti fotografiniai vaizdai atsiduria gana grubioje fizinėje realybėje.

Visi serijos *SIMPLE LINES / SL* darbai yra kūrinių, pirmą kartą eksponuotų parodoje *LYING DAUGHTERS. PRODUCED BY JOHANNES PORSCHE* („Meluojančios dukterys. Prodiusavo Johannes Porsch“) Felixo Gaudlitzo galerijoje 2023 m., modifikacijos. Kol viena serijos dalis chronologiškai juda pirmyn, kita juda atgal.

Visi darbai sukurti bendradarbiaujant su menininku Johannesu Porschu, su kuriuo Widmann dirba ne vienus metus.

SIMPLE LINES (DADDY), 20.–25.12.1961 yra menininkės ir „mumok“ (Viena) nuosavybė, visi kiti darbai – menininkės ir „Felix Gaudlitz“ galerijos (Viena) nuosavybė

MARINA XENOFONTOS

VALDYMO PLOKŠTĖ, 2023–2024
MODIFIKUOTI KŪRINIAI VALDYMO PLOKŠTĖ NR. 1 & VALDYMO PLOKŠTĖ NR. 2 (VARINIAI VAMZDŽIAI, VARIKLIS, MDF PLOKŠTĖ, „ARDUINO“, PIR JUDESIO JUTIKLIS, GARSO JUTIKLIS, LED LEMPUTĖS, JUNGIKLIAI)
32 CM × 19 CM × 17,8 M

Pirmą ir antrą *VALDYMO PLOKŠTES* sudaro kampu sujungti aplink savo ašį besisukantys variniai vamzdžiai – jų bendras ilgis 17,8 metro. Ši instaliacija sukurta 2023 m. Niujorke esančiam „SculptureCenter“ ir dabar pritaikyta ŠMC erdvėms. Niujorke pristatytoje versijoje vamzdžių sukimasi reguliavo dvi valdymo plokštės, dabartinėje versijoje jų nėra. Jos valdė sukimosi greitį judesiu paversdamos įtaisytų garso ir judesio jutiklių duomenis: kuo stipresnį garsą ir judesį fiksuodavo jutikliai, tuo lėčiau sukdamosi varikliai. Garsui ir judesiui itin suintensyvėjus variklio judesiai sutrikdavo, tapdavo trūkčiojantys, chaotiški ar labai lėti. Parodydamas ribą, nuo kurios varikliai nebegalėjo normaliai veikti, kūrinys stebėjo ir savo paties darbą. Dabartinėje kūrinio versijoje sukimosi greitis pastovus – toks, koks buvo nustatytas gamybos procese, nebepriklauso nuo aplinkos. Dabar dėmesys sutelktas į variklį, penkis varinius vamzdžius, prie sienos juos laikančias gembes ir kitus elementus, sudarančius jungtis, kurioms sugedus sutriktų viso kūrinio judėjimas.

Ankstesniuose *MARINOS XENOFONTOS* darbuose, kuriuose naudojami varikliai ir ta pati mechanistinės ištvėrmės kalba, sukimosi motyvas atsikartoja kaip poetinė ir kartu pažodinė įžvalga. Tokie kūriniai kaip *MES RIZIKUOJAME* (2015) ir *AŠ NEMIEGU, AŠ SAPNUOJU* (2021) arba visai naujas „*KARALIAU, O KARALIAU, SU SAVO 12 KARDŲ! KOKĮ DARBĄ SKIRSITE MUMS ŠIANDIEN?*“ – „*TINGĖTI*“, – *PALIEPIA KARALIUS, IR VAIKAI ATSAKO: „PRIE DARBO!*“ (2023) aktualizuoja ilgaamžiškumo, kompetencijos, netgi adekvatumo temas. Tačiau šios įžvalgos visuomet kiek atitrūkusios nuo impulsą joms davusios realybės: mechanizmui neleidžiama veikti taip, kaip jis sumanytas, simbolinė emuliacija nėra visiškai atsieta nuo savo pačios

logistikos. Visada yra kažkas, kas skaičiuoja sutrikimus ir nesėkmes.

Menininkės ir „Hot Wheels“ galerijos
(Atėnai / Londonas) nuosavybė

EIKO YAMAZAWA

A.
KĄ AŠ DARAU NR. 8, 1980
CHROMOGENINIS ATSPAUDAS
27,9 × 35,6 CM

B.
KĄ AŠ DARAU NR. 63, 1986
CHROMOGENINIS ATSPAUDAS
27,9 × 35,6 CM

C.
KĄ AŠ DARAU NR. 66, 1986
CHROMOGENINIS ATSPAUDAS
27,9 × 35,6 CM

D.
KĄ AŠ DARAU NR. 71, 1986
CHROMOGENINIS ATSPAUDAS
27,9 × 35,6 CM

E.
KĄ AŠ DARAU NR. 72, 1986
CHROMOGENINIS ATSPAUDAS
27,9 × 35,6 CM

F.
KĄ AŠ DARAU NR. 82, 1986
CHROMOGENINIS ATSPAUDAS
27,9 × 35,6 CM

G.
KĄ AŠ DARAU NR. 85, 1986
CHROMOGENINIS ATSPAUDAS
27,9 × 35,6 CM

Šie EIKO YAMAZAWOS darbai yra didesnės fotografijų serijos KĄ AŠ DARAU dalis. Tai ne klausimas, o teiginys. Iš tikrųjų ji tai ir daro. Pavadinimas tampa manifestacija ir galbūt būdu atsigitinti smalsių klausimų. Po menininkės mirties pasirodžiusiuose aprašymuose šie darbai įvardijami kaip abstrakcijos, tačiau galbūt tiksliau būtų juos vadinti koliažais, asambliažais, inscenizacijomis ir savotiškais natiurmortais, kurie leido tyrinėti neapibrėžtumą. Jos darbuose užfiksuoti daiktai iš kasdienio gyvenimo (menininkė ilgą laiką dirbo reklamos fotografijos srityje): raktai ir akmenys, fotografijos priemonės, apšvietimo įranga, kartais – ir kitos fotografijos. Kiekvieno darbo pavadinimo pabaigoje nurodytas numeris. 1980 m. sukurtas

NR. 8 – sulamdyto 1976 m. Yamazawos darbo tamsiame fone fotografija. *NR. 72 (1986)*, kurį Barbara Karsten filme imdama interviu iš Yamazawos juokais pavadino „ateivių“, matyti dvi akis primenančios spiralės – ryškinimo bakelių ritės. Vargu ar Yamazawa norėjo sukurti ką nors panašaus į veidą, tačiau jos kūryba intriguoja kaip tik tuo, kad meistriškai sukurtos formos atrodo betikslės. Siekdami perprasti Yamazawos kūrybą meno istorikai atkreipia dėmesį į jos „mentorę“, amerikiečių fotografę Consuelo Kanagą, su kuria ji susipažino studijuodama natiurmortą Kalifornijos vaizduojamojo meno mokykloje ir kurios asistente netrukus tapo. Kanagos įtaka padeda kiek geriau suprasti Yamazawos kūrybos raidą vėlesniais dešimtmečiais, tačiau, žinoma, nepaaiškina nuostabaus menininkės savitumo. Akivaizdu, kad jos žodynas formavosi ilgą laiką ir pamažu įstabiai ištirpdė daugybę ribų: geografinių sienų, atspaudų kraštų, objektų kontūrų ir apskritai daiktų mereologijos, nes Yamazawos praktikoje objektai neatsiejami vienas nuo kito – jie tampa hibridais. Iš dalies šviesa, iš dalies popierius, iš dalies spalvų schema, iš dalies tekstūra – visa laisvai liejasi, bet išlaiko trapią pusiausvyrą.

„The Third Gallery Aya“ (Tokijas)
nuosavybė

15-OJI BALTIJOS TRIENALĖ: *TA PATI DIENA*
Parodos gidas

Tekstų autoriai:

Tom Engels ir Maya Tounta,
jei nepažymėta kitaip

Vertėjai:

Paulius Balčytis, Alexandra Bondarev,
Virginija Januškevičiūtė, Eglė Naujokaitytė

Kalbos redaktoriai:

Virginija Januškevičiūtė, Dangė Vitkienė
(lietuvių kalba)
Gemma Lloyd, Aristotelis Mochloulis
(anglų kalba)

Grafikos dizainerė:

Julie Peeters

Asistuojantis dizaineris:

Valiantsin Duduk

Spaustuvė:

„Petro ofsetas“, Vilnius

Tiražas:

1400 (lietuviškas leidimas)
600 (angliškas leidimas)

ISBN 978-9986-957-92-8
(lietuviškas leidimas)

ISBN 978-9986-957-93-5
(angliškas leidimas)

2024

Parodos gidą sudaro aplankas, brošiūra,
žemėlapis, programa ir du atvirukai

15-OJI BALTIJOS TRIENALĖ: TA PATI DIENA
2024 09 06 – 2025 01 12

Šiuolaikinio meno centras (ŠMC)
Vokiečių g. 2, LT-01130, Vilnius
www.cac.lt

Parodos pavadinimas pasiskolintas iš 1984 m. Niujorke sukurto graikų poeto Emersono to paties pavadinimo eilėraščio. Šis eilėraštis – dalis rašomąja mašinėle atspausdinto, anksčiau neskelbto eilėraščių bei dainų rinkinio *DAINOS BE MUZIKOS*, surasto graikų fotografo George'o Tourkovasilio archyve.

2023 m. Lietuvos nacionaliniame dramos teatre Vilniuje įvyko įvadinis 15-osios Baltijos trienalės renginys – pagrindinės jos parodos *TA PATI DIENA* prologas. Šio renginio pavadinimas *PASILIKI NULYJE* taip pat iš Emersono poezijos rinkinio. Prologo dalyviai: Betzy Bromberg, „Draugų vardai“, Emerson, Mette Edvardsen, Han-Gyeol Lie, Honour, Julie Peeters, James Richards, Koenraad Dedobbeleer, Margaret Raspé, Remigijus Pačėsa, Seiko ir Casio, Ugnė Nakaitė.

ŠMC direktorius:
Kęstutis Kuizinas

Kuratoriai:
Tom Engels, Maya Tounta

Grafikos dizainerė:
Julie Peeters

Asistuojantis dizaineris:
Valiantsin Duduk

Projekto vadovės:
Virginija Januškevičiūtė, Mantė Valiūnaitė

Logistika:
Povilas Gumbis, Ieva Rižė

Techninis koordinavimas:
Vsevolod Kovalevskij

Produkcija:
Lukas Strolia

Šviesų dailininkai:
Eugenijus Sabaliauskas, Milvydas Kezys

Technikų komanda:

Antanas Dombrovskij, Matas Janušonis,
Almantas Lukoševičius, Kazimieras Sližys,
Matas Šatūnas, Ilona Virzinkevič

Komunikacija:

Aistė Račaitytė, Monika Valatkaitė

Edukacinės programos kuratorė:

Margarita Žigutytė

Bendruomenių įtraukimo programos kuratorė:

Agnė Taliūtė

Vertėjai:

Alexandra Bondarev, Marius Juknevičius,
Erika Lastovskytė, Ignė Smilingytė,
Laimonas Vaičius, Jurga Vilė

Kalbos redaktorės:

Gemma Lloyd, Dangė Vitkienė

Padėkos:

Parodoje dalyvaujantys menininkai ir menininkės, Maria Arusoo, Defne Ayas, Ligita Balčiūnaitė, Thomas Ballot, Margherita Belcredi, Kotryna Butautytė, Christophe Clavert, Jokūbas Čižikas, Viva Delorme, Ann Demeester, Antanas Dombrovskij, Emilija Filipenkovaitė, Julija Fomina, Kipras Garla, Felix Gaudlitz, Arūnas Gelūnas, „George Tourkovasilis Estate“, Antanas Gerlikas, Fanny Hauser, Anna Hugo, Petras Išora-Lozuraitis, Julia Jachs, Milda Januševičiūtė, Eugenijus Januškevičius, Paulius Janušonis, Juta Kivimäe, Valentinas Klimašauskas, Nino Kobaladze, Natasha Koliou, Denisas Kolomyckis, Solvita Krese, Keiu Krikmann, João Laia, Linas Lapinskas, Ieva Laurinėnienė, Elyda Lazauskaitė, Miglė Lebednykaitė, Ona Lozuraitytė-Išorė, Aušra Maciulevičiūnė, Raimundas Malašauskas, Medardo Čoboto trečiojo amžiaus universitetas, Jūratė Meilūnienė, Andreas Melas, Alexia Menikou, Aleksander Meresaar, Louli Michaelidou, Aristotelis Mochloulis, Julia Morandeira Arrizabalaga, Viktoras Musteikis, Daniel Muzyczuk, Inga Nakienė, Adomas Narkevičius, Robertas Narkus, Saulė Norkutė, Michal Novotný, Helena Papadopoulos, Prano Gudyno restauravimo centras, Vytas Rasimavičius, Žydrūnė Ribokienė, Kathrin Rhomberg, Nunilo Rumbutis, Dalius Sabaliauskas,

Jūratė Senvaitienė, Jasper Sharp, Miša Skalskis, Regina Smetonaitė, Jamie Sneider, Robert Snowden, Audrius Solominas, Giedrė Stabingytė, Kristina Stelmokienė, Barbara Ulrich Straub, Anna Maria Strauß, Dovilė Šarutytė, Edvardas Šumila, Mantas Televičius, Karolina Tomkevičiūtė, Aušra Trakšelytė, Remigija Vilniūtė, Mikas Žukauskas, Žilvinas Žilinskas ir „Scenos darbai“, ŠMC savanorių komanda

Organizuoja

ŠMC

Projektą finansuoja

ŠMC mecenatas

reefo

Rėmėjai

Informaciniai partneriai

LRT JCDecaux

Trienalės viešbutis

CORNER

Partneriai

swiss arts council
prohelvetia

Go Vilnius

KURATORIAI
TOM ENGELS IR MAYA TOUNTA